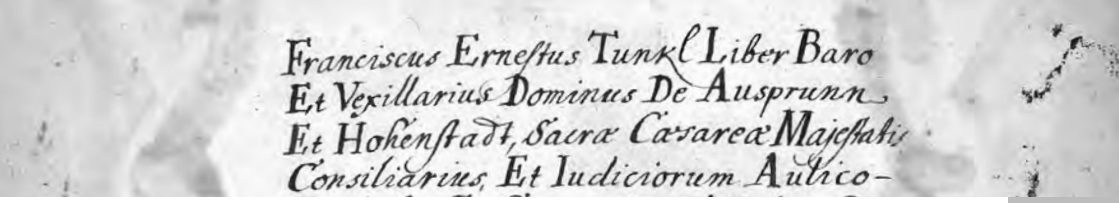

TUNKLOVÉ Z BRNÍČKA A ZÁBŘEHU

Rod manžela (titulární) mexické císařovny

Marek Starý (ORCID https://orcid.org/0000-0002-2527-1910)

DOI: https://doi.org/10.83159/cevy-8d74

Abstract: The Tunkl family, apparently of Silesian origin, left a significant mark on the history of the Margraviate of Moravia in the fifteenth century and, after acquiring new estates, adopted the predicate "of Brníčko and Zábřeh." After the mid-fifteenth century, Emperor Frederick III recognized the Tunkls as belonging to the rank of barons, although initially only one branch of the family could be counted among the higher nobility. The other branch did not receive confirmation of its status as higher nobility until the eighteenth century. The remarkably diverse history of the Tunkl family illustrates the tension between family tradition and pride on the one hand and the gradual but inevitable economic decline of a noble lineage on the other, whose members chose different survival strategies. Some merged into bourgeois society, with several members eventually ceasing even to identify themselves as belonging to the higher nobility, while others, by contrast, carefully guarded their social status. The marriage of Jan Adolf Tunkl († 1915) to the great-granddaughter of the former Emperor of Mexico adds a somewhat exotic touch to the family's history.

Keywords: nobility; ennoblement; genealogy; Tunkl of Brníčko; Iturbide

Zmínka o mexické císařovně v podtitulu článku nepochybně evokuje na prvním místě vzpomínku na Charlottu Belgickou (1840–1927), manželku nešťastného rakouského arcivévody Ferdinanda Maxmiliána. Tento mladší bratr Františka Josefa I. se, jak známo, nechal francouzským císařem Napoleonem III. zlákat k mexickému dobrodružství a přijal v roce 1863 císařskou korunu. Po odchodu francouzských pomocných sborů však upadl do zajetí svých republikánských odpůrců, byl odsouzen k smrti a 19. června 1867 nad ránem v Querétaru společně se dvěma svými generály zastřelen. Charlotta ho přežila o celých šedesát let a zemřela teprve 19. ledna 1927. Již před manželovou smrtí ale propadla duševní chorobě.[1]

Méně známo je, že Maxmiliánovo císařství mělo v pohnutých mexických dějinách svého předchůdce. Ovšem předchůdce dvojnásob epizodického. V roce 1810 vypukla v tzv. Novém Španělsku revoluce, jejímž cílem bylo dosažení nezávislosti tohoto obrovského zámořského území na Španělském království, kterému v té době vládl Napoleonův bratr Josef Bonaparte.[2] Teprve po vydání nové liberální ústavy ve Španělsku v roce 1820 ale získalo povstání rozhodující podporu vlivných velkostatkářů a církevních hodnostářů a již 24. srpna 1821 byla tzv. Cordobskou smlouvou ze strany Španělska uznána mexická nezávislost. V čele boje za ni stál již v tu chvíli Augustin de Iturbide, rodák z mexické Morelie (která v té době nesla jméno Valladolid). Ten zprvu bojoval ve španělské královské armádě proti povstání a postupně stoupal v důstojnické hierarchii až ke generálskému postu. V roce 1821 se ale postavil na stranu povstalců, spoluformuloval politický program nezávislosti (Igualský plán) a 27. září vstoupil v čele vítězné povstalecké armády do Ciudad de México. Následující den pak bylo provizorní vládou vydáno prohlášení nezávislosti a Iturbide byl zvolen prezidentem regentské rady.

1 Velmi čtivě zpracoval osudy císaře a do jisté míry i jeho choti Pernes, Jiří: Maxmilián I. Mexický císař z rodu Habsburků. Praha 1997. Ze starší cizojazyčné literatury srovnej zejména Corti, Egon Caesar: Maximilian und Charlotte von Mexiko. Nach dem bisher unveröffentlichten Geheimarchive des Kaisers Maximilian und sonstigen unbekannten Quellen I–II. Zürich 1924; Lubienski, Johann: Der maximilianeische Staat. Mexiko 1861–1867. Verfassung, Verwaltung und Ideengeschichte (= Forschungen zur europäischen und vergleichenden Rechtsgeschichte. Bd. 4). Wien u. a. 1988.

2 Bonaparte byl ovšem na španělský trůn násilně dosazen Francouzi a válka za nezávislost, zcela odlišně motivovaná, tak v letech 1808–1814 probíhala i na samotném Pyrenejském poloostrově.

Regentská rada vládla původně namísto krále Ferdinanda VII., jenž byl vyzván, aby se z Evropy vydal do Mexika a osobně vykonal konstituční přísahu. Jestliže by korunu odmítl přijmout, měl se mexickým císařem stát některý jiný příslušník španělské linie Bourbonů (Cordobská smlouva výslovně jmenovala královy bratry Karla a Františka a vedle nich také blízce spřízněného arcivévodu Karla Rakousko-Těšínského, který byl ovšem po meči příslušníkem dynastie habsburské). Je otázkou, zda tyto varianty neměly pouze taktický význam a zda se od počátku nepočítalo s tím, že k jejich reálnému naplnění nedojde. Pro ten případ bylo každopádně právo volby prvního mexického císaře přeneseno na mexický parlament. Poté, co španělské cortesy v únoru 1822 označily Cordobskou smlouvu za neplatnou a král Ferdinand odmítl přijmout mexickou korunu a zakázal to i všem svým příbuzným, provolal lid Augustina de Iturbide v květnu císařem (hlasy požadující jeho povolání na trůn se ostatně objevovaly již od září předchozího roku) a 18. června se k této iniciativě připojil i parlament, jehož rozhodující většina prohlásila Iturbida za císaře Augustina I. O tři dny později bylo jeho postavení parlamentem prohlášeno za doživotní a dědičné. Následníkem trůnu byl prohlášen jeho prvorozený syn Augustin Jeroným s titulem „Prince imperial" a právem na oslovení „Císařská Výsost", ostatní jeho děti měly mít titul „mexický princ/princezna" a měly být oslovovány „Výsost". Zvláštní tituly dostali dosud žijící císařův otec Josef („Princ Unie") a sestra Marie Nicolasa („Princezna de Iturbide"). Slavnostní korunovace Augustina a jeho manželky proběhla v Mexico City 21. července 1822.

Iturbideho vláda se od počátku potýkala s republikánskou opozicí a zavedení vysokých daní obrátilo proti němu i dosavadní podporovatele. Ačkoliv ti, kdo proti režimu pozvedli zbraň, nezpochybnili otevřeně formu státu ani Iturbideho právo na trůn, sám Augustin 19. března 1823 předložil parlamentu svoji abdikaci. Překvapení zákonodárci ji ovšem odmítli přijmout a prohlásili za neplatnou samotnou volbu z 18. června, která byla podle nich vynucena shromážděným davem jeho podporovatelů. Každopádně, bývalý císař byl deportován na loď a odvezen do exilu. Ten trávil nejprve v Itálii, kde sepisoval paměti, a posléze v Londýně. Pod vlivem zpráv o chystané rekonkvistě Mexika Španělskem nabídl mexickému parlamentu své služby, a když se nedočkal odpovědi, vypravil se v červenci 1824 zpátky do vlasti. A to přesto, že ho mexický kongres mezitím prohlásil za zrádce a osobu mimo zákon a stanovil, že má být v případě návratu do Mexika zabit.

K čemuž také došlo – po vylodění 14. července v přístavu Soto la Marina byl záhy zajat, odsouzen k smrti a 19. července 1824 zastřelen.[3]

Pro přívržence monarchie ovšem mexické císařství Augustinovou popravou nepadlo a formálním nositelem titulu se stal původně předpokládaný dědic, princ Augustin Jeroným Iturbide († 1866) jako Augustin II. Když nastoupil na mexický trůn Maxmilián Habsburský, vzdal se Augustin (který zplodil pouze nemanželskou dceru) svých nároků. Bezdětný Maxmilián naproti tomu dekretem z 16. srpna 1865 obnovil titul princů de Iturbide pro Augustinovi nezletilé synovce Augustina († 1925) a Salvátora († 1895),[4] kteří byli zároveň v hierarchii Druhého císařství postaveni hned za vládnoucí rodinu, tedy za Maxmiliána a jeho choť. Císař zároveň přijal úlohu jejich poručníka.[5] Podle některých zdrojů Maxmilián a Charlotta oba prince de Iturbide následně adoptovali.[6]

Po Maxmiliánově pádu a popravě se tak stal mladší, avšak z hlediska primogeniturní posloupnosti výše stojící Augustin novým titulárním císařem pod jménem Augustin III. Jím se mužská linie potomstva prvního mexického císaře v roce 1925 uzavřela. Nárok na mexický trůn přešel v okamžiku jeho smrti na nejstarší dceru bratrance Salvátora, Marii Josefu Žofii de Iturbide († 1949). Také ona zanechala pouze dvě dcery, Marii Annu († 1962) a Marii Gizelu († 1981). Titulární nárok na mexický trůn přešel na základě její závěti a se souhlasem obou dcer na jediného syna mladší z nich, hraběte Maxmiliána Gustava Albrechta Richarda Augustina von Götzen-Iturbide, který je tak v očích mexických monarchistů císařem Maxmiliánem II. (ačkoliv sám nikdy nárok neuplatňoval).[7]

3 První mexické císařství má zatím jen malý ohlas v česky psané historiografii. Ze zahraničních prací lze k osobě Augustina I. a jeho vládě doporučit zejména Robertson, Wiliam Spencer: Iturbide of Mexico. Durham 1952 a Anna, Timothy E.: The Mexican Empire of Iturbide. Lincoln 1990.

4 Augustin byl synem prince Ángela († 1872), Salvátor jeho mladšího bratra Salvátora († 1856).

5 Originální text Maxmiliánova dekretu je v Boletin de las leyes del Imperio Mexicano, 1. Parte, Tomo II. México 1866, s. 93–94, č. 54. Dostupné online z http://cdigital.dgb.uanl.mx/la/1080045869/1080045869_017.pdf [cit. 14. 9. 2025].

6 Lubienski, J.: Der maximilianeische Staat, s. 64.

7 Základní informace o dynastii Iturbidů jsou na https://en.wikipedia.org/wiki/House_of_Iturbide [cit. 14. 9. 2025].

Nutno zdůraznit, že vzhledem k nepříliš aristokratickému původu císaře Augustina a konstitučnímu základu jeho moci nebyla pro dynastii Iturbidů charakteristická taková úzkostně vybíravá dynastická politika, jakou se vyznačovaly starobylé panovnické dynastie evropské. Tak hned druhorozený syn někdejšího císaře, don Ángel de Iturbide, se oženil s neurozenou Američankou, podobný charakter měla obě manželství jeho syna, titulárního císaře Augustina III. Někteří další příslušníci dynastie se sice mohli pochlubit partnery urozenými, rozhodně ale nepříslušejícími k nejvyšším patrům evropské aristokracie. A tak mohlo dojít k tomu, že se manželem budoucí titulární císařovny Marie Josefy Žofie stal původem český šlechtic Jan Adolf Ferdinand Josef svobodný pán Tunkl z Brníčka a Zábřeha. Sňatek se odehrál 12. března 1908 v sedmihradské Bystřici (Bezsterce). Manželství bylo krátké a skončilo 10. května 1915 Tunklovou smrtí na bojišti v Bukovině,[8] o deset let dříve, než na jeho choť přešlo po zemřelém strýci postavení hlavy dynastie a formální nárok na mexický trůn.[9] Tunklovou zásluhou si ale rodina Iturbidů zachovala svou dynastickou kontinuitu, neboť z druhého manželství jeho choti již další děti nevzešly.

Počátky rodu Tunklů a jeho vzestup

Rod Tunklů rozhodně nepatří v rámci české šlechty k neznámým, k čemuž do značné míry přispělo zapojení řady jeho příslušníků do tzv. renobilitačních procesů z přelomu 19. a 20. století, které silně otřásly veřejným míněním a vedly k odhalení mnoha podvodů, jichž se dopouštěli tzv. genealogičtí podnikatelé.[10]

8 Verlustliste Nr. 221 ausgeben am 27. 7. 1915, s. 6. Dostupné z https://digi.landesbibliothek.at/viewer/image/AC08513816_Verlustliste_Nr_0221/6/ [cit. 22. 7. 2025]: *„Tunkl Freiherr von Aschbrunn und Hohenstadt Johann, Rttm., UR. Nr. 12, 2. Esk, Böhmen, Aujezd, 1872, tot (10.5.1915)“.*

9 Základní životopisné údaje Marie Josefy Žofie včetně data a místa sňatku s Janem Adolfem Tunklem viz https://en.wikipedia.org/wiki/Mar%C3%ADa_Josepha_Sophia_de_Iturbide [cit. 22. 7. 2025].

10 Podrobněji zejména Elznic, Václav: Renobilitační procesy pražské. Ostrava 1986; Županič, Jan: Renobilitace a problém šlechtictví na konci Rakousko-uherské monarchie. Heraldika a genealogie XXXVIII, 2005, č. 3–4, s. 168–203; Týž: Nová šlechta Rakouského císařství. Praha 2006, s. 320–366; Týž: Šlechtický archiv – rodové šlechtictví. In: Šlechtický archiv c. k. ministerstva vnitra. Erbovní listiny Národního archivu, Státního oblastního archivu v Praze, Archivu hlavního města Prahy (dodatky),

Tunklové představovali na jednu stranu poměrně typický příklad pauperizace starobylé šlechty, když opakované štěpení rodu do mnoha linií a dělení stále se ztenčujícího rodového majetku vedly k tomu, že se řada příslušníků rodu v průběhu 19. století naplno asimilovala do běžné občanské společnosti. Na druhou stranu, atypická byla míra jejich urozenosti (titul svobodných pánů je řadil mezi vyšší šlechtu, byť na její spodní hranici) a také fakt, že si vesměs dávali pozor na to, aby bylo jejich šlechtictví ve všech veřejných zápisech důsledně zaznamenáváno. Na rozdíl od většiny žadatelů o renobilitaci tak pro ně nakonec nebylo problémem svou příslušnost k starobylé aristokratické rodině dokázat a dosáhnout úředního potvrzení této skutečnosti. Renobilitace se ovšem týkala jen některých rodových linií, protože jiným se podařilo udržet si jak šlechtický životní standard, tak všeobecné uznání příslušnosti k urozené elitě habsburské monarchie.

Tunklové pocházeli původně zřejmě ze Slezska (konkrétně z Vratislavska),[11] odkud se dostali na přelomu 14. a 15. století na Opavsko a na Moravu. Hartl Tunkl († 1450/1) se objevuje v roce 1411 v okolí opavského vévody Přemysla I.[12] V roce 1420 byl jeho purkrabím na Cvilíně a držel také statek Štítina, který dal v roce 1432 do zástavy a záhy nato definitivně prodal.[13] Později držel na Hlubčicku Rovné a Pelhřimovy.[14] Mikuláš Tunkl **(1)** získal v roce 1398 od markraběte Jošta zástavně v částce 400 kop grošů tvrz, město a panství Hranice.[15] Již následujícího roku patřil ale ke

Archivu Národního muzea (dodatky), ed. Županič, Jan – Fiala, Michal – Koblasa, Pavel. Praha 2014, s. 127–276 (zde na s. 247–251 je poměrně obšírně pojednáno i o některých příslušnících rodu Tunků z Brníčka).

11 Pilnáček, Josef: Rody starého Slezska. Brno 2010, s. 367, č. 1824.

12 Codex diplomaticus Silesiae VI, ed. Wattenbach, Wilhelm – Grünhagen, Colmar. Breslau 1865, s. 31, č. 124.

13 Kouřil, Pavel – Prix, Dalibor – Wihoda, Martin: Hrady českého Slezska. Brno – Opava 2000, s. 346.

14 Pilnáček, J.: Rody starého Slezska, s. 367, č. 1824. Zde i další střípky k členům rodu objevujícím se ve Slezsku. Medek, Václav: Tunklové na severní Moravě. Severní Morava 2, 1957, s. 33, uvádí, že synem Hartla (jehož jmenuje Hartmanem a jeho smrt klade nesprávně již k roku 1420) byl Jan Tunkl z Eichholze (Dubnice), který se oženil s Eliškou z Lesnice.

15 Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae XII, ed. Brandl, Vincenz. Brünn 1890, s. 411, č. 463. Hranice vyplatil poměrně záhy hradišťský opat Beneš (1395–1412). Teige, Josef: Zpráva o pramenech dějin kláštera Hradišťského u Olomouce (až do r. 1300). Věstník Královské české společnosti nauk, třída filosoficko-historicko-filologická XII, 1893. Praha 1894, s. 66;

stoupencům markraběte Prokopa, bojujícího proti Joštovi, a dočkal se společně s ním exkomunikace.[16] S Alenou z Drahanovic měl Mikuláš syna Jana († po 1464) **(2)**. Ten se v roce 1436 oženil s Anežkou z Holštejna, vdovou po Albrechtovi z Lesnice. Společně s ní získal dvůr v Lesnici a od švagra Jiřího z Holštejna koupil polovinu městečka Jedovnice s dvorem Ostrov.[17] Jedovnici držel Jan do roku 1447, kdy toto panství prodal.[18] Téhož roku mu vložili poručníci zemřelého Jana ze Šumvaldu do zemských desk hrad Brníčko s panstvím a páni z Kravař další rozsáhlé panství Zábřeh.[19] Později získal i další rozsáhlé statky, právě Brníčko a Zábřeh byly ale zřejmě v očích jeho samotného i jeho potomků základem rodového majetku. Projevilo se to tím, že predikát „z Brníčka a Zábřehu" se stal pevnou součástí rodového jména po všechna další staletí.

Janovi synové Jan († kol. 1480) **(3)** a Jiří († 1494/7) **(4)** se pokusili využít ekonomického vzestupu rodu také k proniknutí mezi vyšší šlechtu, od níž je navzdory jejich bohatství a politickému vlivu dělila poměrně hluboká stavovská propast. Protože v očích moravské urozené společnosti zůstávali i oni zbohatlými přistěhovalci relativně nízkého původu, zvolili cestu, která nevedla k jistému úspěchu, byla však v této době využívána celou řadou (nejen)

Hosák, Ladislav – Indra, Bohumír – Jašková, Marie: Hranice. Dějiny města I. Od nejstarších dob do války třicetileté. Hranice 1969, s. 35.

16 Moravský zemský archiv Brno (dále MZA Brno), fond A 1 – Stavovské listiny, i. č. 278; Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae XII, s. 455–464, č. 524; Štěpán, Václav: Moravský markrabě Jošt (1354–1411). Brno 2002, s. 445, 465.

17 Die Landtafel des Markgrafthumes Mähren (1348–1466). Olmützer Cuda, X, ed. Chytil, Joseph. Brün 1856, s. 369, č. 158, s. 379, č. 318; Die Landtafel des Markgrafthumes Mähren (1348–1466). Brünner Cuda, XII, ed. Chlumecký, Peter – Chytil, Joseph – Demuth, Carl – Wolfskron, Adolf. Brün 1856, s. 336, č. 143. Papajík, David: Páni z Holštejna. České Budějovice 2007, s. 145; Doubravský, Zdeněk: Lesničtí zemani a jejich dvory. Příspěvek k dějinám šlechty na Zábřežsku. Severní Morava 93, 2007, s. 12–13. K Tunklům v 15. století srovnej též Medek, V.: Tunklové na severní Moravě, s. 33–39.

18 Die Landtafel des Markgrafthumes Mähren, Brünner Cuda, XII, s. 383–384, č. 783.

19 Die Landtafel des Markgrafthumes Mähren, Olmützer Cuda, X, s. 395, č. 560; s. 398, č. 592. Zábřeh ale Jan získal již dříve, před rokem 1442. Papajík, David: Vznik a vývoj města Zábřehu. In: Zábřeh – 750 let. Zábřeh 2004, s. 8.

českých a moravských šlechticů. Zavázali si římského krále Bedřicha III. Habsburského, který svou nobilitační pravomoc poměrně hojně využíval jako specifickou protihodnotu za poskytnuté služby vojenské či ekonomické povahy. Nejinak tomu bylo i v případě Tunklů, jimž nechal Bedřich 3. května 1465 ve Vídeňském Novém Městě vystavit za pomoc, kterou mu poskytli v době obléhání Vídně, majestát, prohlašující je za říšské svobodné pány. Formálně ovšem nemělo jít o stavovské povýšení, nýbrž o pouhou konfirmaci, vydanou na žádost vratislavského biskupa Jošta z Rožmberka. Rodina Tunklů totiž údajně byla panského původu, avšak tato skutečnost upadla v zapomnění a předci Jana a Jiřího se ke svému stavu opomínali hlásit. Císař Tunklům zároveň udělil právo pečetit červeným voskem.[20]

Je celkem nepochybné, že obsah privilegia neměl nic společného s realitou – kam až prameny sahají, rodina se nikdy mezi vyšší šlechtu nepočítala. Tunklové ovšem správně tušili, že pokud by si od císaře vyžádali pouhé povýšení do stavu říšských svobodných pánů, v moravském prostředí by s tím narazili. Proto se rozhodli využít skutečnosti, že o původu rodu nepanovala v markrabství žádná povědomost, a fingovat svou starobylou urozenost zvoleným způsobem. Císařský majestát si nechali vzápětí potvrdit i panovníky českými – první privilegium s platností pro země České koruny vydal 7. července 1466 Jiří z Poděbrad, a obě insertované listiny (Bedřichovu i Jiříkovu) pak znovu konfirmoval 1. března 1476 i Matyáš Korvín.[21]

20 Vydání majestátu je zachyceno v Regesta chronologico-diplomatica Friderici III. Romanorum Imperatoris (Regis IV.), ed. Chmel, Joseph. Wien 1838–1840, s. 427, č. 4185. Jeho úplný text se dochoval ve formě dobového opisu v Österreichisches Staatsarchiv Wien, Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Handschriftensammlungen, Handschriftensamlung, sign. B 7, fol. 43v–44r, a také jako opis z první poloviny 18. století, jenž se nachází v Národním archivu Praha, Sbírka genealogicko-heraldická Wunschwitzova (dále NA, Sbírka Wunschwitz), i. č. 1248, kart. 38.

21 NA, Sbírka Wunschwitz, i. č. 1248, kart. 38. Podle Wunschwitzovy poznámky mu byly originály všech tří majestátů předloženy 7. srpna 1721 Františkem Arnoštem Tunklem z Brníčka a Zábřeha, pánem na Jankově, Radiměřicích a Bedřichovicích, v jeho příbytku na Hradčanech. Na opisy ve Wunschwitzově sbírce upozornila naposledy Woitschová, Klára: Nobilitační a příbuzné písemnosti a Wunschwitzova genealogická a heraldická sbírka. In: Brňovják, Jiří a kol.: Nobilitace ve světle písemných pramenů (= Nobilitas in historia moderna, Tomus II). Ostrava 2009, s. 70. Procházka, Roman: Böhmische Adelsfamilien. Neustadt an der Aisch

Ani tento svým způsobem rafinovaný postup ale kýžené ovoce zpočátku nepřinesl, neboť moravská stavovská obec stejně příslušnost Tunklů k vyšší šlechtě odmítala. Pochybnosti o panském stavu Jiřího Tunkla se objevily například v roce 1475 v souvislosti s jeho sporem s Albrechtem Kostkou z Postupic, kdy ho moravští páni vyzvali, aby se řádně „opatřil", tedy sehnal důkazy o své tvrzené příslušnosti k vyšší šlechtě (císařský majestát ani jeho konfirmace na ně zřejmě dostatečný dojem neudělaly).[22] Teprve v roce 1479 byli Jiří Tunkl a jeho syn Jindřich († 1539) **(5)** vpuštěni do moravského panského stavu. V příslušné části usnesení zemského soudu byli spolu s pány z Veitmile uvedeni jako páni, *„kteříž znovu uvedeni býti mají do stolic k súdu"*, zároveň jim ale bylo uloženo, aby se podrobili přijímacímu rituálu, který byl do budoucna vyžadován ode všech nových zájemců o vstup mezi vyšší šlechtu. Samotnému Jiřímu Tunklovi pak mělo být explicitně sděleno, že je i se synem přijímán ze svobodného rozhodnutí panského stavu, na přímluvu krále Matyáše a *„na žádné listy tvé, ani na které tvé starodávné panství"*. Po další tři generace pak měli být Tunklové považováni za rod „novožitný", to jest měli v hierarchii panského stavu zaujímat místa až za všemi příslušníky starobylých panských rodů.[23] To, že zmínka o opětovném uvedení do lavic měla čistě zdvořilostní charakter, potvrzuje i skutečnost, že se rozšíření panského stavu nevztahovalo na syny Jiříkova zesnulého staršího bratra Jana, kteří se přitom mohli v mužské linii prokazovat týmiž předky.[24]

1969, s. 299, uvedl bez odkazu na zdroj další potvrzení majestáty krále Vladislava II. (1509) a Ludvíka (1525).

22 Libri citationum et sententiarum seu Knihy půhonné a nálezové V/1, ed. Brandl, Vincenc. Brunae 1888, s. 21, č. 111 („*Pane Jiříku, což se tebe dotýče, páni jsú tvé potřeby slyšeli, než o tvém starodávním panství nepamatují páni, by to kdy bylo, než tak jakž své věci máš, ty to víš, a potřebí jest se tobě v tom opatřiti, neb kdyby přišlo a páni měli do stolic sazeni býti, mohl by z rozkázání panského od pana komorníka zmatek míti a protož se v tom opatř.*").

23 Moravské zemské desky II. (1480–1566). Kraj brněnský, ed. Kalina, Tomáš. Praha 1950, kniha XV (XI), s. 3–5, č. 2. Podstatně stručněji je přijetí Tunklů do panského stavu reflektováno v analogickém zápise v olomouckých deskách. Moravské zemské desky II. (1480–1566). Kraj olomoucký, ed. Matějek, František. Brno 1948, kniha XII, s. 3–4, č. 2.

24 Medek, V.: Tunklové na severní Moravě, s. 33 a 39, uvádí jako termín Janovy smrti rok 1476, není ale jasné, z jakého zdroje čerpal. V rodokmenu na s. 39 je též seznam Janových dětí.

Zatímco Jiří Tunkl, ženatý s Kunhutou z Cimburka,[25] zůstal pevně spjatý s Moravou a proslul nevybíravým chováním vůči poddaným (které vedlo až k jejich vzbouření a napadení Jiříka, který *„jest vždy od toho zbití nevstávaje umřel“*[26]), jeho syn Jindřich tíhl naproti tomu do značné míry k prostředí českému. Velkou roli v tom zjevně sehrála volba životní partnerky – jeho chotí se totiž na sklonku 15. století stala Kateřina z Rožmitálu, jíž nechal v roce 1500 do zemských desk zapsat vdovské věno ve výši 2 500 kop míšeňských grošů, zajištěných na městečku Hoštejn a celé řadě vesnic.[27] Kateřinin bratr Zdeněk Lev byl od roku 1498 karlštejnským purkrabím a rychle stoupal v hierarchii zemských úřadů až k postu nejvyššího pražského purkrabího, který z něj za slabé vlády jagellonských králů fakticky činil nekorunovaného vládce Čech.[28] Nepochybně díky jeho intervenci se stal Jindřich Tunkl v roce 1507 purkrabím pražského hradu,[29] který se sice nepočítal mezi nejvyšší zemské úřady Českého království, z hlediska kontroly nad ústředním rezidenčním a správním objektem celého českého soustátí ale patřil k strategicky nesmírně cenným postům. Již o dva roky později přešel Jindřich Zdeňkovou zásluhou na jiný, rovněž velmi důležitý úřad, když byl jmenován zemským fojtem (tedy královým zástupcem) pro markrabství Dolní Lužice. Tím zůstal až do své smrti v roce 1539.[30]

25 Tamtéž, s. 34, 39.

26 Zmínku o Tunklově napadení vtělil na sklonku 15. století do svého díla O právech země české knihy devatery Viktorin Kornel ze Všehrd. Srovnej Codex iuris Bohemici III/3, ed. Jireček, Hermenegild. Pragae 1874, s. 165. Ten měl za to, že na Tunkla zaútočili jeho poddaní zábřežští. Ve skutečnosti šlo ale podle všeho o spor s poddanými ze Šumperska, jak prokázal Švábenský, Mojmír: Prameny ke vzbouření Šumperských proti Tunklům koncem 15. století. Severní Morava 39, 1980, s. 13–19; Týž: Další pramen ke vzbouření Šumperských proti Tunklům koncem 15. století. Severní Morava 44, 1982, s. 19–23.

27 Moravské zemské desky II. Kraj olomoucký, ed. Matějek, F., kniha XVI, s. 129, č. 102.

28 K osobnosti Zdeňka Lva z Rožmitálu a jeho politické kariéře naposledy přehledně Kotlárová, Simona: Páni z Rožmitálu. České Budějovice 2008, s. 42–87.

29 Palacký, František: Přehled současný nejvyšších důstojníků a úředníků. In: Dílo Františka Palackého I, ed. Krčma, František – Charvát, Jaroslav. Praha 1941, s. 363; Schulz, Václav: Purkrabí hradu Pražského v letech 1438–1711. Praha 1903, s. 3.

30 K Tunklovu působení v Dolní Lužici podrobně zejména Březina, Luděk: Zemským fojtem za tří českých králů. In: Bobková, Lenka a kol., Česká

Kromě toho mu švagr zprostředkoval též výkon úřadu nejvyššího mincmistra, v němž působil opakovaně v letech 1513–1515, 1522–1523 a 1525–1527.[31]

Podle zprávy zachované v tzv. Starých letopisech měl Jindřich jakožto mincmistr vydělat jmění na ražbě nekvalitních, tzv. zhořeleckých mincí v kutnohorské mincovně.[32] Ve skutečnosti ale právě on dovedl rodový majetek k prudkému úpadku. Veškeré své moravské statky, hrady Zábřeh a Brníčko, pustý hrad Hoštejn s městečkem a tvrz Kolšov s mnoha vesnicemi a dalším příslušenstvím, prodal Mikuláši Trčkovi z Lípy (k vkladu do desk došlo v roce 1510[33]). V Čechách si ale prakticky žádný nemovitý majetek nepořídil, což je patrné i z tituláře Brikcího z Licska z roku 1534, v němž není u jeho jména uveden žádný rezidenční objekt.[34] Výrazné majetkové zisky nezaznamenal ani v oblasti Dolní Lužice, jejíž správa mu byla svěřena. Lze tedy pochybovat, že byl ústředním aktérem falšování peněz – pokud z titulu mincmistra takovouto protiprávní činnost umožnil, pak rozhodující zisky šly do kapes někoho jiného (přirozeně se zde jako podezřelý nabízí na prvním místě jeho švagr Zdeněk Lev).

V tituláři z roku 1534 se vedle Jindřicha objevuje též jeho jediný známý syn Jan **(6)**, rovněž bez domicilu.[35] Ten znovu přišel k majetku tím, že se oženil s Alžbětou, dcerou Pavla Malovce z Malovic a na Pacově († cca 1515). Alžběta a její mladší sestra Markéta byly dědičkami rozsáhlého pacovského panství, které v roce 1528 prodaly zemskému místopisaři Václavovi Robmhápovi ze Suché za 8250 kop českých grošů.[36] Částku 3700 kop,

koruna na rozcestí. K dějinám Horní a Dolní Lužice a Dolního Slezska na přelomu středověku a raného novověku (1437–1526). Praha 2010, s. 136–165.

31 Palacký, F.: Přehled současný nejvyšších důstojníků a úředníků, s. 362, 365.

32 Staří letopisové čeští od roku 1378 do 1527 čili pokračování v kronikách Přibíka Pulkavy a Beneše z Hořovic z rukopisů starších vydané. In: Dílo Františka Palackého II, ed. Charvát, Jaroslav. Praha 1941, s. 326.

33 Moravské zemské desky II. Kraj olomoucký, ed. Matějek, F., kniha XVII, s. 169, č. 59.

34 Národní knihovna Praha (dále NKP), sign. 54 B 113, Brikcí z Licka, Matěj: Tytulowee Stawú Duchownijho a Swietskeeho... Praha 1534, č. knihopisu K01352, fol. D 4r („*Gindrzych Tunkl z Brniczka a z Zabrzehu etc. Foit Margkrabstwij Lužicz dolnijch*“).

35 Tamtéž, fol. E 1v („*Jan Tunkl z Brnička a s Zabrzeha*“).

36 Národní archiv Praha, Desky zemské, sign. Desky zemské větší (dále NA, DZV) 3, fol. L 14v–L 15v.

určenou Alžbětě, převzal za ne zcela jasných okolností Adam Lev z Rožmitálu, který se jí za ni zaručil deskovým zápisem.[37] Protože byl ale jeho majetek silně předlužený a nebylo myslitelné, aby se s Alžbětou vyrovnal finančně, postoupil jí v roce 1540 v částce 2 750 kop českých grošů panství Opálka s městečkem Strážov.[38] Již následujícího roku pak vydal Ferdinand I. na žádost Jana Tunkla, který fakticky vykonával vrchnostenské pravomoci, pro Strážov privilegium, jímž znovu potvrdil jeho status městečka a udělil mu nový znak, který se ale v praxi neujal.[39]

Podle Augusta Sedláčka, odvolávajícího se značně nekonkrétně na registra komorního soudu, zemřela Alžběta Tunklová z Malovic před rokem 1557 a Opálku odkázala svému manželovi.[40] Jiří Úlovec, který znovu prošel relevantní prameny, posunul její smrt již na konec čtyřicátých let (naposledy se připomíná v roce 1548) a upřesnil, že Janu Tunklovi byla Opálka ponechána k doživotnímu užívání a dědičkou byla Alžbětina sestra Markéta, provdaná ze Šternberka.[41] Každopádně se Jan pozůstalého statku skutečně ujal. V roce 1557 na něm přiznával 2 750 kop českých grošů vlastního a 1 250 kop poddanského majetku.[42] Nedlouho po tomto datu ale zemřel, aniž by zanechal dědice.[43] Tunklové se tím

37 NA, DZV 84, fol. B 21v–B 22r.

38 NA, DZV 5, fol. D 16r–D 16v; NA, DZV 44, fol. A 1r–A 1v. Dluh Adama Lva vůči Alžbětě Tunklové činil celkem 7 042 kop míšeňských grošů (tj. 3 521 kop v českých groších).

39 NA Praha, Salbuchy, kniha č. 284, i. č. 119, fol. 85v–86r; Pelant, Jan: Znaky a pečetě západočeských měst a městeček. Plzeň 1985, s. 233–234.

40 Sedláček, August: Hrady, zámky a tvrze království Českého 9. Domažlicko a Klatovsko. Praha 1893, s. 147.

41 Úlovec, Jiří: Tvrz a zámek Opálka. Západočeský historický sborník 3, 1997, s. 81–82. Alžbětina závěť není bohužel v chronologicky relevantních kvaternech desk zemských intabulována. Rok 1548 jako terminus ad quem Alžbětina úmrtí se objevuje již v rodokmenu, který je uložen v NA, Sbírka Wunschwitz, i. č. 1248, kart. 38. Zde je zároveň jako údajná první manželka Jana Tunkla zachycena Barbora Vohanská.

42 Placht, Otto: Odhad majetku stavů království českého z r. 1557. Věstník Královské české společnosti nauk, třída filosoficko-historicko-filologická IV, roč. 1947. Praha 1949, s. 69.

43 Procházka, R.: Böhmische Adelsfamilien, s. 300, uvádí jako termín ad quem jeho úmrtí rok 1581. Ve skutečnosti se ale Jan Tunkl ani nikdo jiný z toho rodu neuvádí v tituláři Jiříka Černého z roku 1572. V dubnu 1556 žádal Jan Tunkl Jáchyma z Hradce o přímluvu k arcikníže ti Ferdinandovi, aby mu tento poslal svého lékaře. SOA Třeboň, SOkA Jindřichův Hradec, Rodinný archiv pánů z Hradce, sign. II C 3, kart. 12, i. č. 368.

z dějin Českého království na dlouhá desetiletí ztrácejí. Není po nich ovšem památky ani na Moravě – dolnolužický fojt Jindřich Tunkl se odtud na počátku 16. století vyprodal, jeho bratranci Jan, Jiří, Albrecht, Jindřich a Kryštof (synové Jana, spolupříjemce císařského privilegia z roku 1465) obdrželi z druhdy rozsáhlého rodového majetku jen nevelké peněžité částky a žádné deskové statky na Moravě nezískali. Jejich další osudy jsou tak doposud zahaleny rouškou tajemství. Ta se na okamžik poodhaluje pouze v případě Mikuláše Tunkla, který v letech 1530–1540 zakoupil na Moravě několik drobných statků, avšak zanechal jen tři dcery a ty je v polovině 16. století opět rozprodaly.[44]

Rytířská větev Tunklů a její cesta do panského stavu

Teprve na sklonku 16. století se z historického přítmí znovu vynořil Mikuláš Tunkl z Brníčka **(7)**, očividně potomek jednoho z výše zmíněných pěti bratří, synů Janových. V roce 1595 byl úředníkem pánů ze Žerotína na Židlochovicích[45] a následně si pomohl k nevelkému majetku sňatkem s Eliškou Vahanskou z Vahančic, vdovou po Šimonovi Vídeňském z Českého Ostrova. Ta ho v roce 1598 přijala na spolek na statek Slavičky (dvůr, ves, mlýn a další příslušenství), který zdědila po svém prvním manželovi.[46] V následujících letech podával Mikuláš jako spoludržitel

Nejspíše zemřel nedlouho po tomto datu. Mrtev byl téměř jistě již v roce 1567, kdy berní přiznání z Opálky vykonala další jeho švagrová, Kateřina Šternberská z Malovic (přiznávala 89 osedlých, přičemž údaj zpřed tří let, připojený pro srovnání, byl 2 750 kop vlastního a 1 500 kop poddanského majetku). Kollmann, Josef: Berní rejstříky a berně roku 1567. Sborník archivních prací XIII, 1963, č. 1, s. 212. Pokud se k roku 1555 uvádí v olomouckých půhonech sirotek Jana Tunkla z Brníčka, jak upozornil Hosák, Ladislav: Příspěvek k rodopisu moravské šlechty z knih půhonů brněnských a olomouckých. Časopis Rodopisné společnosti v Praze XII, 1941, č. 2, s. 54, pak musí jít o někoho ze zchudlé moravské větve rodu, protože český Jan Tunkl (který ostatně podle všeho na Moravě žádný majetek neměl) byl tou dobou ještě prokazatelně naživu.

44 Sedláček, August: Tunkl z Brníčka a ze Zábřeha. In: Ottův slovník naučný XXV. Praha 1906, s. 870.

45 Pilnáček, Josef: Staromoravští rodové. Vídeň 1930, s. 325.

46 Moravské zemské desky III (1567–1641). Kraj brněnský, ed. Rohlík, Miloslav. Praha 1957, kniha XXXII (XXVIII), s. 297, č. 38. Tento spolek

za tento statek berní přiznání.[47] V roce 1608 se přiznal k moravskému landfrýdu.[48] Připomíná se ještě v roce 1613, kdy svědčil o poručenství Jana Bedřicha Kralického z Kralic.[49] Záhy potom zemřel a v konfiskačním protokolu z roku 1624 se již nikdo z Tunklů neobjevuje.[50] Statek Slavičky byl pak někdy v pobělohorské době připojen k valdštejnskému velkostatku Třebíč.[51]

Rodová linie ale Mikulášovou smrtí nevyhasla. V letech 1616 a 1617 je totiž v moravských půhonných knihách zmíněn Jan Albrecht **(8)**, syn zemřelého Mikuláše a Elišky Vahanské z Vahančic.[52] Ten se pak v době, kdy se končilo druhé desetiletí třicetileté války, znovu objevil mezi moravskými pozemkovými vrchnostmi, když mu smlouvou uzavřenou 26. května 1637 v Jemnici Markéta Říčanská z Loutkova prodala 4 osedlé ve vsi Lhoticích (2 km východně od města Jemnice) za 550 moravských zlatých.[53] Po další

zaznamenal ve svých spisech i Karel starší ze Žerotína, který ale Tunkla zachytil s mylným křestním jménem. Viz Spisy Karla staršího ze Žerotína. Oddělení první: Žerotínovi zápisové o soudě panském 1., ed. Brandl, Vincenc. Brno 1866, s. 167 (*„Elška Vahanská přijala muže svého Jindřicha Tunkle na spolek“*).

47 Vzhledem k neúplnosti dochovaného archivního materiálu jsou jeho přiznání doložena pouze v letech 1599–1600. Radimský, Jiří: A 7 – Přiznávací berní listy 1528–1623. Katalog. Archivní pomůcka. Brno 1961, s. 411, č. 52, s. 418, č. 86, s. 434, č. 87, s. 462, č. 66, s. 469, č. 2, s. 471, č. 6, s. 475, č. 65.

48 MZA Brno, fond A 1 – Stavovské listiny, i. č. 978.

49 Originál česky psané listiny je v MZA Brno, fond A 12 – Akta šlechtická, kart. LXXIX, č. 26/1. Viz též Spisy Karla staršího ze Žerotína. Oddělení první: Žerotínovi zápisové o soudě panském 2, ed. Brandl, Vincenc. Brno 1866, s. 126–127.

50 Knoz, Tomáš: Pobělohorské konfiskace. Moravský průběh, středoevropské souvislosti, obecné aspekty. Brno 2006, s. 782–791.

51 Dvorský, František: Vlastivěda moravská II. Místopis. Třebický okres. Brno 1906, s. 389, soudil, že Slavíčky byly snad spojeny se sousedními Okrašovicemi. Ty koupil Adam z Valdštejna v roce 1632. Tamtéž, s. 306.

52 Hosák, Ladislav: Příspěvek k rodopisu moravské šlechty z knih půhonů brněnských a olomouckých. Časopis Rodopisné společnosti v Praze XII, 1941, č. 2, s. 54.

53 Smlouva byla intabulována do Moravské zemské desky III. Kraj brněnský, kniha XXXVIII (XXXIV), s. 652–653, č. 95. V NA, Sbírka Wunschwitz, i. č. 1248, kart. 38, je Jan Albrecht uveden jako *„Dominus in Butzy, et Lhotitz in Moravia“*, avšak statek Budeč (nepochybně se skrývající za prvním názvem) patřil ve skutečnosti spřízněné rodině Matyášovských z Matyášovic. Tiray, Jan: Dačický okres (= Vlastivěda moravská II. Místopis. Jihlavský kraj. Dačický okres. Díl IV. Místopisu). Brno 1925, s. 102–103.

dvě desetiletí pak patřil Jan Albrecht Tunkl mezi drobné pozemkové vlastníky a držel část vsi Lhotice – kromě čtyř poddanských usedlostí, jejichž počet se posléze zvýšil na šest, též poplužní dvůr, který byl centrem drobného panství a zároveň poměrně skromnou rezidencí vlastníka i jeho rodiny.

Na první pohled se může zdát překvapivé, že se Jan Albrecht (podobně jako předtím Mikuláš) v pramenech objevuje jako „urozený a statečný rytíř", tedy příslušník nižšího šlechtického stavu. Je to ale naprosto logické – samotné panovnické povýšení, jehož se v roce 1465 dostalo bratřím Janovi a Jiřímu Tunklům, ke změně stavovské příslušnosti nestačilo a přijetí mezi pány Moravského markrabství v roce 1479 se týkalo pouze Jiřího a jeho potomstva. Jan a jeho potomci, navíc dramaticky pauperizovaní, se na vyšší společenskou příčku prozatím přehoupnout nedokázali.

Jan Albrecht Tunkl zemřel v lednu 1657 a jeho nevelký majetek byl inventarizován 1. června 1657. Jako dědici byli v soupisu uvedeni čtyři synové, Zdeněk Dominik (18 let) **(9)**, Kristián Mořic (16 let) **(10)**, Mikuláš (8 let) **(11)** a Adolf Ladislav (5 let) **(12)** a dcera Uršula Kateřina (14 let). O dva roky později, 14. března 1659, zemřela i ovdovělá Kristýna Potenciána Tunklová, rozená Jankovská z Vlašimi.[54] Poručenství nad dětmi bylo svěřeno Jiří-

54 Uvedené údaje jsou čerpány z pozůstalostních materiálů, uložených v MZA Brno, fond C 2 – Tribunál – pozůstalosti, sign. T 9, kart. 244. Zde zejména fol. 1r (zpráva krajského hejtmana Adama Ladislava Věžníka, že zemřel Jan Albrecht Tunkl, datovaná 3. února 1657), 13r (zpráva o smrti ovdovělé Potenciány Tunklové), 27r–32v (soupis pozůstalosti po Janu Albrechtovi, na fol. 27v jsou vyjmenováni pozůstalí sirotci), 33r (pozdější zpráva o tom, že Jan Albrecht zemřel v lednu 1657 a že poručenství nad sirotky se ujal Jiří Matyášovský). Z manželství vzešli nepochybně i další, předčasně zemřelí potomci, jak dosvědčuje dochovaný matriční zápis o křtu dcery Uršuly Kateřiny, který se váže k datu 28. října 1649. MZA Brno, fond E 67 – Sbírka matrik, kniha č. 10488, fol. 130r. Ta nemůže být totožná se čtrnáctiletou Uršulou Kateřinou, uvedenou v pozůstalostním spise – ta ostatně užívala primárně jméno Kateřina, jako například 3. května 1659, kdy šla za kmotru dceři lhotického podruha Mikuláše. MZA Brno, E 67 – Sbírka matrik, kniha č. 10423, s. 63 (*„J[eji] M[ilost] urozená panna Kateřina Tunklová"*). Tato role mohla být jen těžko zastávána desetiletým dítětem. Šlechtický genealog Gottfried Daniel Wunschwitz uvedl v 18. století, že pár měl předčasně zemřelých dcer hned osm. NA, Sbírka Wunschwitz, i. č. 1248, kart. 38. Pokud jde o Kateřinu, provdala se později za Václava z Říčan. Jeho ženou byla již v roce 1683, kdy při křtu v Moravských Budějovicích vystupovala jako *„urozená p[aní] Kateřina z Říčanka"* po boku bratra Zdeňka jako kmotra. Znovu se ve stejné roli

mu Matyášovskému z Matyášovic, který byl jejich nevlastním bratrem – pocházel z předchozího manželství Kristýny Potenciány s Janem Matyášovským z Matyášovic. Toto manželství bylo uzavřeno v roce 1625 a trvalo do Janovy smrti, jíž lze datovat do rozmezí let 1630–1631.[55]

Značně nejasná je identita Blažeje Tunkla **(13)**, jenž byl na sklonku 17. století prokurátorem odbojných Chodů a díky několika zmínkách v Jiráskově Temnu se stal svého času patrně nejslavnějším Tunklem. Jeho dochovaná výpověď v rámci procesu se zástupci „psohlavců"[56] ovšem v řadě ohledů nekoresponduje s prameny doloženými genealogickými údaji a zejména je nápadná absence Blažeje, který sám udával, že se narodil v roce 1655 (resp. že mu v roce 1693 bylo 38 let) v pozůstalostním spisu po majitelích (Tunklovy) Lhotice. Mohl být skutečně „zapomenutým" dítětem Jana Albrechta Tunkla a Kristýny Potenciány, zcela vyloučit ale nelze ani možnost, že šlo o drzého podvodníka, nebo třeba nemanželského syna Jana Albrechta, nehlásícího se ke svému nelegitimnímu původu.[57] Každopádně, v uvedeném výslechu uváděl,

objevila 10. března (*„urozená p[aní], p[aní] Kateřina z Říčan, rozená Tunklová"*). MZA Brno, E 67 – Sbírka matrik, kniha č. 10659, fol. 80r, 107r. Patrně se k její osobě váže i úmrtní zápis z 3. června 1701, podle něhož *„na den nejsvětější Trojice Boží za hodinu s půlnoci povolati Bůh Všemohoucí ráčil Kateřinu Felitii rozenou paní z Říčan"*, která *„věku svého jest měla 49 let"*. MZA Brno, E 67 – Sbírka matrik, kniha č. 10687, fol. 303r. Knesl, Edmund: Jankovsko – Tunklovský pitaval aneb příliš mnoho nápadných náhod. Genealogické a heraldické informace 1988, č. 2–3, s. 97–98, soudil, že tento zápis se Kateřiny Tunklové jistě netýká. Avšak to, že neodpovídá věk, není v kontextu dobové matriční praxe nic neobvyklého a místo „rozenou" mělo být v zápise zřejmě správně uvedeno „urozenou".

55 Dne 5. dubna 1625 zemřela první manželka Jana Matyášovského, Justýna ze Strachovic, naproti tomu již 25. července 1625 je Kristýna Potenciána uváděna s příjmením Matyášovská. Ke genealogii Tunklů a s nimi spřízněných rodin v 17. století snesl řadu dokladů Trmač, Miroslav: Tunklova Lhotice a moravský pomocník Chodů roku 1693. Genealogické a heraldické informace 1988, č. 2–3, s. 57–78. Náhrobník Justýny Matyášovské v kostele v Budči registroval již Tiray, J.: Dačický okres, s. 94.

56 NA Praha, Stará manipulace (dále NA, SM), sign. C 77/II, rok 1693, i. č. 554, kart. 321, fol. 8r –15v; nepřesný český překlad viz Tšida, Emil: Vyšetřování chodské rebelie. Plzeňsko. Časopis pro vlastivědu západních Čech IX, 1927, č. 2, s. 29–30. Několik písemností vztahujících se k Blažeji Tunklovi je též v NA Praha, Nová manipulace, sign. T 166/1.

57 K jasnému a nezpochybnitelnému závěru nedospěli ani Trmač, M.: Tunklova Lhotice a moravský pomocník Chodů roku 1693, s. 57–78, a Knesl,

že se svou manželkou Annou Kristýnou rozenou Hernbekovou, žijící ve Vídni, nemá žádné potomky,[58] takže v této linii rod podle všeho tak jako tak nepokračoval.

Lhotický statek převzal posléze druhorozený Kristián Mořic, který je jako majitel „Tunklovy Lhotice" uveden ve druhé lánové vizitaci v roce 1671.[59] V té době byl již ženatý s Annou Uršulou Rychnovskou z Louňovic, dcerou správce jimramovského statku, s níž se v Jimramově oženil 24. června 1665[60] a zplodil s ní přinejmenším tři děti.[61] Již v roce 1673 ale Lhotici prodal[62] a žil dále v ústraní na Moravě. Zemřel v Brně v roce 1726 a přežil svého syna Leopolda († 1724) **(14)**.[63] Na Moravě zůstal také jeho nejmlad-

E.: Jankovsko – Tunklovský pitaval aneb příliš mnoho nápadných náhod, s. 79–100. Ten soudil, že pozůstalostní spis po Janovi Albrechtovi Tunklovi († 1657) je „*naprosto nespolehlivý*", aniž by ale toto stanovisko jakkoliv zdůvodnil. Ve skutečnosti se ale jako značně nespolehlivá jeví naopak výpověď Blažejova.

58 NA, SM, sign. C 77/II, rok 1693, i. č. 554, kart. 321, fol. 8r („*hab eine Wittib geheüratet Anna Christina gebohrne Herrnbekin, ist zue Wien verblieben, hab mit ihr keine Kinder*"). Podobně nejasnou postavou, o níž není jasné, jak a zda vůbec do rodokmenu Tunklů z Brníčka zapadá, je Zefyrin Tunkl, farář v severomoravském Hněvotíně (1678–1699), jehož zmiňuje Medek, V.: Tunklové na severní Moravě, s. 33–34.

59 Na nevelkém statku se nacházelo celkem šest poddanských usedlostí, z čehož byla jedna (nová) poustka. Matějek, František: Lánové rejstříky jihlavského a znojemského kraje z let 1671–1678 (= Knižnice Jižní Moravy, svazek 8). Praha 1983, s. 76–77, 79.

60 MZA Brno, E 67 – Matriky, sign. 15678, s. 264. Nevěstin otec, Jan Rychnovský, byl s přívlastkem „z Louňovic" povýšen do rytířského stavu teprve dva roky předtím, 26. března 1663. NA Praha, Salbuchy, kniha č. 74, i. č. 31, fol. 210v–220v.

61 V matričních zápisech jsou zachyceny křty Leopolda Jindřicha (10. února 1669), Alexandra Víta (21. září 1670) a Františky Terezie (30. května 1672). MZA Brno, E 67 – Sbírka matrik, kniha č. 10488, fol. 133r–133v. Posledně uvedená je zřejmě totožná s Františkou Petronilou, uváděnou v genealogických sbírkách jako manželka majora Hoberga, sloužícího v Mantově.

62 Trmač, M.: Tunklova Lhotice a moravský pomocník Chodů roku 1693, s. 61.

63 Kristián Mořic je uveden ještě v českém tituláři vydaném právě v roce 1726. Neuer Wirtschaffts- und Cantzeley- Calender zu Ehren S. Adalberti Bischoffs, Martyrers und Patrons des Königreich Böheimb, Prag 1726, nestr. (Freyherrliche Familien T.&V.). V NA, Sbírka Wunschwitz, i. č. 1248, kart. 38, a NA Praha, Sbírka genealogická Dobřenského (dále NA, Sbírka Dobřenského), i. č. 1145, je termín post quem jeho smrti uveden rok 1720,

ší bratr Adolf Ladislav, jemuž byl 4. dubna 1681 v Jemnici pokřtěn syn Antonín Leopold Ladislav **(15)**.[64] Jeho manželkou byla v té době Maxmiliána Matyášovská z Matyášovic.[65] Po její smrti se Adolf znovu oženil 21. června 1707 ve Strakonicích s Kateřinou Sidonií Plotovou z Koňařin[66] a zemřel v roce 1718 v Brně.[67]

Při svém druhém sňatku byl Adolf v česky psaném matričním zápisu označen jako *„římský baron z Brníčka a Zábřehu"*. V Čechách totiž nebylo stavovské zařazení Tunklů dostatečně známo a sami Tunklové ucítili zjevně příležitost, uplatnit s odstupem času majestát císaře Bedřicha, vztahující se i na jejich předka. Těžko si lze totiž jinak vysvětlit, jak to, že začali titulu svobodného pána zároveň používat i zbylí dva synové Jana Albrechta, kteří se usadili právě v Čechách. Mikuláš, v pramenech ve skutečnosti vystupující se jmény Jan Mikuláš, se stal vrchním lesním krumlovského vévody Jana Kristiána I. z Eggenberka († 1710) a při křtech svých tří dcer, jež byly pokřtěny v zámecké kapli a jimž byli za kmotry sám krumlovský vévoda a jeho choť Marie Ernestina, rozená ze Schwarzenberka, byl do českokrumlovské matriky stabilně zapisován jako svobodný pán z Brníčka (*„Freyherr zu Auschbrun"*).[68] Za-

u Leopolda je pak zaznamenáno úmrtí 30. října 1724 (ve Vídni). Druhou manželkou Kristiána Mořice byla podle obou citovaných genealogických sbírek Anna Marie Ullersdorfová z Němčí.

64 MZA Brno, fond E 67 – Sbírka matrik, kniha č. 10423, s. 25. V NA, Sbírka Dobřenského, i. č. 1145, se uvádí, že se Adolfovi v Jemnici narodil nejprve 10. listopadu 1679 Antonín Libor a pak 4. dubna 1681 Antonín. Avšak ve skutečnosti není v matrice po křtu prvního syna ani památky a druhý byl do matriky zapsán pod výše uvedenými jmény. Antonín měl každopádně zemřít v roce 1718 v Uhrách jako praporčík (fendrych).

65 NA, Sbírka Dobřenského, i. č. 630, 1145; NA, Sbírka Wunschwitz, i. č. 1248, kart. 38; Trmač, M.: Tunklova Lhotice a moravský pomocník Chodů roku 1693, s. 62.

66 SOA Třeboň, fond Sbírka matrik Jihočeského kraje, sign. Strakonice 21, i. č. 5189, s. 5.

67 NA, Sbírka Wunschwitz, i. č. 1248, kart. 38.

68 SOA Třeboň, Sbírka matrik Jihočeského kraje, sign. Český Krumlov 2, s. 566 (Marie Ernestina, křtěna 28. srpna 1690), s. 609 (Marie Anna, 29. července 1692), s. 679 (Marie Ernestina Jenofeva. 2. ledna 1696 – zde se autor zápisu dopustil úsměvné chyby, když otce označil jako svobodného pána *„von Auersperkh"*). Podle NA, Sbírka Wunschwitz, i. č. 1248, kart. 38, zemřely dvě z těchto dcer předčasně – Marie Ernestina 23. dubna 1694 a Marie Anna 24. srpna 1707. Jejich matkou byla Anna Kristina Barbora Hüttenköfferová z Niederaltaichu, která porodila 8. října 1700 ještě jedno mrtvé dítě. Sám Jan Mikuláš Tunkl zemřel 18. ledna 1703. Bohužel, všechny příslušné zápisy se

kladatelem dalšího rozrodu Tunklů se ovšem stal nejstarší bratr Zdeněk Dominik, který musel rovněž hledat službu u zámožnějších aristokratů. V roce 1679 byl hospodářským inspektorem na statku Velké Meziříčí, patřícím tehdy Petrovi hraběti Ugarte,[69] poslední léta života pak strávil jako hofmistr svobodného pána Bernarda Františka Paradise ve Včelnici. Zde také 27. ledna 1703 zemřel a pochován byl ve farním kostele sv. Prokopa v Jarošově nad Nežárkou.[70] Ostatně i chodský zmocněnec Blažej Tunkl uváděl, že má v rukou majestát, podle něhož mu přináleží titul korouhevního pána a že od nejvyššího hofmistra Ditrichštejna mu bylo psáno jako urozenému baronovi.[71]

Rozhodující krok k uznání Tunklů jako příslušníků vyšší šlechty učinil František Arnošt Tunkl **(16)**, který byl nepochybně Zdeňkovým vnukem.[72] Začal tím, že se v létě roku 1720 obrátil na

nacházely v matrice, jež se dodnes nedochovala. Zachoval se pouze zápis o smrti *„die Frau Jegermeisterin“* a to k datu 2. června 1721 (dožít se měla 59 let). SOA Třeboň, Sbírka matrik Jihočeského kraje, sign. Český Krumlov 2, s. 37. Genealogická data o rodině Jana Mikuláše jsou shromážděna v NA, Sbírka Wunschwitz, i. č. 1248, kart. 38.

69 Kratochvíl, Augustin: Vlastivěda moravská II. Místopis Moravy. Díl IV. Jihlavský kraj. Vel.-Meziříčský okres, čís. 41. Brno 1907, s. 78. Ugarte panství koupil v roce 1676 a téhož roku byl povýšen na říšského hraběte.

70 SOA Třeboň, Sbírka matrik Jihočeského kraje, sign. Jarošov nad Nežárkou 2, fol. 449r (*„Pochován jest urozený p[án] Zdeněk Tunkl, hofmistr pana hraběte Paradisa (titul), pána na Včelnici“*). Manželkou Zdeňka Dominika byla Anna Kristýna Raisová z Raisenfeldu. NA, Sbírka Wunschwitz, i.č. 1248, kart. 38.

71 NA, SM, sign. C 77/II, rok 1693, i. č. 554, kart. 321, fol. 8r (*„Blasius Tunkel Reichs Panier von Ausbruen, das Reichs Panier ist so viel auf Böhmisch als korouhevní pán lauth des in Händen habenden Diplomatis, dieser Stand ist mehr als ein Ritterstandt; der obriste Hoffmeister Fürst von Dietrichstein pflegt mir den Titl in Schreiben zuegeben: Wohlgeborner Baron“*). Zmínka o diplomu, který měl mít Blažej ve svém držení, se zdá být dosti závažným argumentem pro jeho zařazení mezi legitimní příslušníky rodu. Mezi ně ho počítal též Procházka, Roman: Genealogisches Handbuch erloschener böhmischer Herrenstandsfamilien. Neustadt an der Aisch 1973, s. 326.

72 NA, Sbírka Wunschwitz, i. č. 1248, kart. 38, uvádí pět synů Zdeňka Dominika – nejstaršího Pavla Klaudia, o němž bude dále řeč, dále tři, kteří zemřeli svobodní a nezanechali potomstvo (František, Arnošt, Ferdinand), a Jana Albrechta († 1693), jenž byl otcem Františka Arnošta. Matričně je doloženo pouze narození Martina Ferdinanda, zřejmě totožného s Wunschwitzem uváděným Ferdinandem, a to k datu 7. srpna 1668. MZA Brno, fond E 67 – Sbírka matrik, kniha č. 10488, fol. 132v. Jan Albrecht se ojediněle objevuje v moravskobudějovické matrice, a to když byl jemu a jeho

pražské místodržící a předložil jim dokumenty a vývody prokazující, že pochází ze starobylého panského rodu Tunklů a má nárok být považován za svobodného pána. Zároveň požádal, aby přísahu dědičné poddanosti, kterou Obnovené zřízení zemské předepisovalo všem dospělým šlechticům, mohl složit nikoli ve Vídni v české dvorské kanceláři, ale právě v Praze před místodržícími. Na základě této žádosti a doporučení místodržících, odeslaných do Vídně 20. srpna, se císař rozhodl žádosti vyhovět a místodržícím zaslal 11. října reskript, v němž jim oznámil, že poskytl Františku Arnoštovi povolení, aby jako osoba panského stavu mohl přísahu složit na místodržitelství („*daß derselbe den Erbhuldigungs-Ayd als eine Herrenstandes Persohn vor Unserer Königlichen Statthalterey allergehorsambst ablegen möge*“). Reskript pak byl na základě pokynu místodržících z 18. listopadu, kdy byla přísaha vykonána, vložen 4. února 1721 do desk zemských.[73]

Právě tento reskript, jehož opis je dochován i ve Vídni, hodnotil Karl Friedrich Frank značně zjednodušeně jako potvrzení stavu svobodných pánů.[74] Ve skutečnosti ovšem nedošlo k vydání skutečného konfirmačního majestátu, což by bývalo vyžadovalo složitější a nepochybně i nákladnější řízení. Avšak již sama skutečnost, že císař Františka Arnošta označil za osobu panského stavu, byla společně s původním majestátem z 15. století dostatečnou obranou proti komukoliv, kdo by chtěl společenské zařazení Františka Arnošta a jeho příbuzných zpochybňovat. Tím spíše, že v 18. století již o změnách v šlechtické hierarchii rozhodoval císař prakticky libovolně a proces přijímání do stavu byl dávno antikvován.[75] Zprá-

choti Alžbětě 27. července 1688 pokřtěn syn Arnošt František Jakub. MZA Brno, fond E 67 – Sbírka matrik, kniha č. 10659, fol. 96r. Zdá se takřka nepochybné, že právě on je totožný s Františkem Arnoštem, jenž se zasloužil o definitivní ukotvení Tunklů v panském stavu. Podle novinové zprávy o jeho úmrtí (viz dále) se měl narodit 21. června 1688, což představuje oproti matričnímu datu jen nevelkou odchylku.

73 V NA, DZV 680, fol. D 13v–D 15r se nachází přepis obsáhlého listu místodržících, z něhož je patrná i souslednost jednotlivých výše zmíněných kroků. Na fol. D 15r–D16v je pak text samotného císařského reskriptu.

74 Frank, Karl Friedrich von: Standeserhebungen und Gnadeakte für das Deutsche Reich und die Österreichischen Erblande bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823, Band 5. Senftenberg 1974, s. 133 („*Tunkl, Freiherr von Aschbrunn, Franz Ernst, FrhrstdBest., Zulasung zur Erbhuldigung (Abschrift), Wien 11. 10. 1720*“).

75 Velmi precizně a v širokém kontextu se nobilitacemi v 18. století zabýval především Brňovják, Jiří: Šlechticem z moci úřední. Udělování

vu o uznání svého panství nechal František Arnošt 23. listopadu 1720 otisknout i v Pražských Poštovských novinách.[76]

Těžko může být sporu o tom, že úspěšnému a bezproblémovému vyřízení žádosti Františka Arnošta významnou měrou napomohl jeho poměrně blízký vztah k jednomu z českých místodržících, hraběti Františkovi Josefovi Černínovi z Chudenic († 1733). František Arnošt dozoroval úpravy pražského černínského paláce[77] a v roce 1721 byl Černínem poslán do Vídně, aby ho zde zastupoval v souvislosti s vyrovnáním nákladů, jež s sebou neslo Černínovo jmenování tajným radou.[78] Díky Černínovi se František Arnošt také

šlechtických titulů v českých zemích 1705–1780 (= Nobilitas in historia moderna, Tomus VII). Ostrava 2015. Srovnej také Týž: K úřednímu procesu přijetí do zemské stavovské obce v období od vydání Obnovených zřízení zemských do poloviny 19. století a jeho písemnostem. In: Týž a kol.: Nobilitace ve světle písemných pramenů. Ostrava 2009, s. 121–140; týž: Ennoblement and New Nobility in the Estate Society of the Bohemian Lands in the 18th Century. In: Changes of the Noble Society. Aristocracy and New Nobility in the Habsburg Monarchy and Central Europe from the 16th to the 20th Century, ed. Brňovják, Jiří – Županič, Jan. Ostrava – Prague 2018, s. 37–67, či Týž: „Aus Böheimischer königlicher Macht und Vollkommenheit". Wandlungen der Adelstitulatur in den böhmischen Standeserhöhungen und bei der Aufnahme in die Stände in der Zeit der Herrschaft der Habsburgerdynastie. Bohemia. Zeitschrift für Geschichte und Kultur der böhmischen Ländern 53, 2015, č. 1, s. 96–137.

76 NA, Sbírka Wunschwitz, i. č. 1248, kart. 38 (*„z té příčiny Jeho Císařská a Královská Katolická Milost jeho za jednoho svobodného a korouhevního pána nejenom uznati, nýbrž nejmilostivěji nařiditi, abych Jich Vysoce Hraběcí Excellencí, páni, páni královští místodržící (titul) obyčejnou přísahu věrnosti od něho přijali, kteroužto přísahu on pan baron Tunkl osmnáctého tohoto měsíce listopadu ku konci pospíchajícího léta skutečně vykonal"*).

77 V této roli je doložen již v roce 1720 – viz Tříska, Karel: Černínský palác v Praze (stavební dějiny jednoho barokního paláce). Praha 1940, s. 44–45. Poche, Emanuel – Preiss, Pavel: Pražské paláce. Praha 1977, s. 39, jej označili za ředitele stavby, tím byl ale v pravém slova smyslu spíše černínský stavitel František Maxmilián Kaňka.

78 Vokáčová, Petra: Příběhy o hrdé pokoře. Aristokracie českých zemí v době baroka. Praha 2014, s. 529–531, 735; nedatované vyúčtování Tunklova pobytu ve Vídni se nachází v SOkA Jindřichův Hradec, fond Rodinný archiv Černínů z Chudenic (dále RA Černínů), kart. 335, fol. 2r–3r. Sám pro sebe si Tunkl naúčtoval za cestování a pobyt ve Vídni 663 zlatých a 20 krejcarů. Do Černínovy blízkosti se František Arnošt dostal zřejmě díky tomu, že se jeho sestra Kateřina v roce 1714 provdala za Jana Jindřicha Körnera († 1724), Černínova obročního písaře na panství Kanice. NA, Sbírka Wunschwitz, i. č. 1248, kart. 38.

uplatnil ve veřejném životě, když byl povolán do komorního a dvorského soudu, jemuž hrabě od roku 1721 jakožto nejvyšší dvorský sudí předsedal[79] a do něhož byl František Arnošt dosazen zřejmě v roce 1722.[80] Pomyslným vyvrcholením jeho společenského vzestupu byla účast na korunovaci císaře Karla VI. českým králem, jež se odehrála 5. září 1723. Tunkl zde patřil ke skupině šlechticů, kteří nalévali kardinálovi Schrattenbachovi, papežskému nunciovi, benátskému vyslanci a pražskému arcibiskupovi.[81] Při svém povolání do soudu se psal bytem *„na Hradčanech nedaleko obecného domu v svým domě“*, což byl někdejší černínský deskový dům na Hradčanském náměstí.[82] V roce 1725 byl ovšem jako jeho domicil nově uveden Šlikovský dům v Široké ulici na Starém Městě a od následujícího roku se ustálil obrat *„zůstávající v Široký ulici, prv v Šlikovským, nyní ale v svým vlastním domě“*.[83]

V roce 1721 se František Arnošt také zařadil mezi pozemkovou šlechtu, když se 23. dubna oženil v zámecké kapli na Čížkově s Terezií Eleonorou z Říčan, ovdovělou Ubelliovou, paní na Jankově, Ratměřicích a Bedřichovicích.[84] Ta v roce 1724 při-

79 Tak se jako *„der Römisch-Kays. und Königl. Cath. Maj. Rath, Cammer- und Hof--Lehen-Rechts Beysitzer im Königreich Böheimb“* uvádí v Neuer Wirtschaffts- und Cantzeley- Calender, nestr. (Freyherrliche Familien T.&V).

80 V titulárním kalendáři vydaném toho roku se uvádí mezi přísedícími, mezi nimiž v předchozím roce naopak absentuje. NKP, sign. 54 E 612, rok 1722 (vydáno 1721), s. 18, rok 1723 (vydáno 1722), s. 16.

81 Kovář, Matěj: Korunovace císaře Karla VI. na krále českého dne 5. září 1723. Sborník historického kroužku IV, 1903, č. 4, s. 230.

82 V Quartier Buchu, zpracovaném v roce 1723 pro Hradčany a Malou Stranu, je u č. p. 39 na Hradčanském náměstí uveden jako majitel *„Herr Baron Tunckhl“*, s poznámkou *„Vorhero Herrn Graffen von Tschernin Landtaffliches Hauß“*. Archiv hlavního města Prahy (dále AHMP), Sbírka rukopisů, sign. 273, fol. 19r; na zápis upozornila též Vokáčová, P.: Příběhy o hrdé pokoře, s. 743.

83 NKP, sign. 54 E 612, rok 1726 (vydáno 1725), s. 18; rok 1727 (vydáno 1726), s. 18; ještě i rok 1736 (vydáno 1735), s. 21.

84 Datum a místo uvedly Pražské Poštovské noviny 29. dubna 1721. NA, Sbírka Wunschwitz, i. č. 1248, kart. 38. Terezie Eleonora byla dcerou Petra Jiřího Říčanského z Říčan na Vyklanticích († 1729) a Anny Maxmiliány Svatkovské z Dobrohoště († 1720). NA, Sbírka Dobřenského, i. č. 908. Poprvé se provdala za Libora Václava Ubeliho ze Siegburgu, pána na středočeské Kolči. Manželství bylo uzavřeno 9. března 1716, trvalo ale jen zcela epizodicky, neboť Libor Václav již po třech měsících, 27. června 1716 zemřel. NA, Sbírka Dobřenského, i. č. 1152; Vavřínek, Karel: Almanach českých šlechtických a rytířských rodů 2012. Praha

koupila za 40 000 zlatých sousední Zvěstov,[85] na počátku třicátých let 17. století držela také karlštejnské léno Tetín a následně převzala statek Staré Sedliště na Plzeňsku.[86] Manželství naneštěstí zůstalo bezdětné a skončilo smrtí Františka Arnošta, jež ho zastihla 23. srpna 1736 v Praze v jeho domě v Široké ulici. Pohřben byl o dva dny později v novoměstském kostele Panny Marie Sněžné.[87] Obě data dosvědčují i dva pohřební štíty, dochované ve Wunschwitzově genealogické sbírce,[88] a stejně tak i zpráva v Pražských Poštovských novinách z 28. srpna.[89] Jeho choť ho přežila o dlouhá desetiletí, stihla se ještě potřetí provdat za Václava Hynka hraběte Dejma ze Střítěže[90] a zemřela 6. ledna 1762, načež byla převezena do Prahy a pohřbena v chrámu svatého Víta v Ubelliovské kryptě.[91]

2010, s. 384. Jankovské panství s Ratměřicemi a Bedřichovicemi koupila již ovdovělá Terezie 16. října 1720 od Jiřího Jindřicha Vojického z Nové Vsi za 101 000 zlatých. NA, DZV 496, fol. C 20v–C 28v. Kromě toho držela již od roku 1714 dům v Unhošti, který prodala v roce 1726. Kočka, Václav: Unhošťské rody erbovní. Praha 1948, s. 32.

85 NA, DZV 498, fol. G 26v–G 30r.

86 Kupní smlouva, na jejímž základě byl Tetín dosavadní držitelkou Annou Alžbětou Tuhanskou z Branče formálně převeden na Terezii Eleonoru za 16 500 zlatých, nese datum 25. února 1734. Nejvyšší dvorský sudí hrabě Černín však podle připojené poznámky souhlas poskytl již 3. července 1731. NA Praha, Desky dvorské (dále NA, DD) 98, fol. 168r–173r. Že byli manželé Tunklovi na Berounsku etablováni již na počátku třicátých let 18. století, dosvědčuje fakt, že František Arnošt daroval v roce 1732 bratrstvu bolestné Matky Boží při berounském kostele sv. Jakuba vzácný obraz Krista nizozemské provenience, stejně jako stříbrný ornát, baldachýn nad svátost („umbellu") pro průvody a bratrskou knihu. Vávra, Josef: Paměti královského města Berouna. Beroun 1899, s. 267, 370, 378. Již 1. června 1734 ale přenechala Terezie Eleonora Tunklová tetínský dvůr Františkovi Ignácovi svobodnému pánovi z Wunschwitz, a to na porážku kupní ceny za Staré Sedliště. NA, DD 98, fol. 173v–178r.

87 AHMP, Sbírka matrik, sign. ŠT Z2, fol. 47r. V zápise je zemřelý uveden jako „*Vy[soce] u[rozený] p[án] Frantz Ernest svobodný pán z Tunklů*", jako jeho věk je zde zapsáno 47 let. Příčinou smrti byla „palčivá zimnice".

88 NA, Sbírka Wunschwitz, i. č. 1248, kart. 38; transliterace nápisů viz Kučerová, Klára: Pohřební štíty ve Wunschwitzově genealogické a heraldické sbírce. Paginae historiae 12, 2004, s. 198–199.

89 NA, Sbírka Wunschwitz, i. č. 1248, kart. 38.

90 Svatba se konala 14. března 1744 v kostele sv. Havla v Ratměřicích. SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Jankov 1, s. 359.

91 AHMP, Sbírka matrik, sign. VÍT Z3, s. 69.

Klaudius Arnošt Tunkl († 1714) a jeho potomci

Podpoře Františka Josefa Černína se těšil i bratranec Františka Arnošta, Ferdinand Josef Zdeněk **(19)**.[92] Jeho otec, Klaudius Arnošt (někdy v pramenech též uváděný jako Klaudius Josef, případně i Pavel Klaudius či Arnošt Klaudius) **(17)**, nejstarší syn Zdeňka Dominika († 1703) se rovněž protloukal v cizích službách, doložený je jako štolmistr hraběte Morzina na Klenovém a Opálce. V roce 1693 (14. července) se oženil s Terezií Barborou Evou Kateřinou Kouskovou ze Sobětiček,[93] pocházející z Kouskovy Lhoty jižně od Klatov. Jen několik let před svatebním obřadem ale Tereziina matka panství prodala[94] a ponechala si jen poplužní dvůr ve vsi Neznašovy. Zde se narodil také Ferdinand, pokřtěný 24. dubna 1696, a o rok později též jeho sestra Marie Kateřina Terezie.[95] Poté, co Ferdinand Matyáš z Morzinu prodal v roce 1701 Opálku,[96] následoval Klaudius zřejmě zprvu svého chlebodárce, a další syn Maxmilián Jan Daniel **(20)** se mu v roce 1702 narodil na jiném morzinovském panství, v Dolní Lukavici (pokřtěn byl 21. května).[97] Poté se Klaudius vrátil na Klatovsko a definitivně se usadil v městečku Strážov, kde se mu narodilo ještě dalších pět dětí a kde také 21. prosince 1714 zemřel, podle příslušného zápisu ve věku 63 let.[98]

92 Vokáčová, P.: Příběhy o hrdé pokoře, s. 439, mylně uvádí Ferdinanda jako Františkova syna.

93 SOA Plzeň, Sbírka matrik západních Čech, sign. Týnec 01, s. 169–170.

94 NA, DZV 399, fol. K 2v–K 8r.

95 SOA Plzeň, Sbírka matrik západních Čech, sign. Týnec 01, s. 132, 140. Prvorozený syn Pavla Klaudia a Terezie Barbory, František Maxmilián Ferdinand, se ovšem narodil na Opálce a jeho křest byl 2. listopadu 1694 zapsán do matriky strážovské. Totéž platí i pro dceru Josefu Kateřinu Polyxenu, pokřtěnou 29. května 1698. Tamtéž, sign. Strážov 01, nestr.

96 NA, DZV 407, fol. N 27v–O 1v.

97 SOA Plzeň, Sbírka matrik západních Čech, sign. Dolní Lukavice 01, fol. 118v.

98 K úmrtí Klaudia Arnošta viz SOA Plzeň, Sbírka matrik západních Čech, sign. Strážov 03, fol. 105r. Ovdovělá Terezie Eva ze Sobětiček svého manžela přežila o více než dvě desetiletí a úplný konec života strávila v Mělníce, kde byla 15. června 1736 pochována v chrámu sv. Petra a Pavla. SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Mělník 05, fol. 189r. Do Mělníka se rok předtím přivdala její dcera Anna Barbora Františka, která pojala za manžela správce císařského mělnického panství, Jana Petra Schifferdeckera. Viz AHMP, Sbírka matrik, sign. ŠT O2, fol. 440r (zápis o sňatku, který se odehrál 3. května 1735).

Mezi deseti nepochybně doloženými Klaudiovými dětmi bylo hned šest synů a z nich pět přežilo nástrahy dětského věku. Nejstarší František Maxmilián Ferdinand († po 1737) **(18)**, v roce 1716 páže pražského arcibiskupa, uzavřel manželství s Annou Ludmilou Běšinovou z Běšin, výraznou stopu v dějinách ale nezanechal a nepostaral se podle všeho ani o pokračování mužské linie rodu.[99] Výše zmíněný Maxmilián Jan († 1746) přijal místo lesníka nejprve ve službách hraběte Mansfelda na dobříšském panství (na Kozích Horách) a následně u kněžny Marie Terezie z Lichtenštejna v Nuči-

Ve strážovských matrikách jsou na počátku 18. století doloženy křty Václava Karla Josefa (25. 11. 1704), Anny (27. 2. 1707), Jana Josefa Jáchyma (5. 10. 1709), Marie Alžběty Kateřiny Barbory (5. 7. 1711) a Klaudia Václava Norberta (23. 10. 1714). SOA Plzeň, Sbírka matrik, sign. Strážov 2, nestr., sign. Strážov 3, fol. 3r, 19v–20r, 31v–32r, 50r. Z nich Marie zemřela již 26. července 1712. Tamtéž, fol. 99r. V genealogických sbírkách Wunschwitze i Dobřenského se uvádějí hned tři Klaudiovy dcery jménem Anna – Anna Barbora, narozená v roce 1700 a zemřelá v roce 1707 ve Strážově, Anna Barbora Františka, narozená v roce 1701 a provdaná za Jana Petra Schifferdeckera (viz níže) a Anna Františka Barbora, zemřelá jako dítě. Existenci první a třetí ale žádné matriční zápisy nepotvrzují a s druhou je zřejmě třeba spojit křestní zápis z roku 1707. NA, Sbírka Wunschwitz, i. č. 1248, kart. 38; NA, Sbírka Dobřenského, i. č. 1145.

99 František Maxmilián se 11. srpna 1722 oženil v Klatovech s Annou Ludmilou Běšinovou z Běšin a zde se jim také 11. dubna 1723 narodila první dcera Johana Terezie, která ale zemřela po osmi hodinách. SOA Třeboň, Sbírka matrik Jihočeského kraje, sign. Radobytce 1, s. 35 (sňatek byl do matriky zapsán nikoli v místě konání, ale v místě domicilu nevěsty, jejíž rodině patřil zámek Strážovice); SOA Plzeň, Sbírka matrik západních Čech, sign. Klatovy 3, s. 313, sign. Klatovy 5, s. 143. Také další dcera Marie Anna Ludmila, pokřtěná 26. března 1724 ve Strážově, zemřela rovněž vzápětí po křtu, tentýž den. SOA Plzeň, Sbírka matrik západních Čech, sign. Strážov 3, s. 233, fol. 118r. Rovněž třetí matričně zachycené dítě byla dcera – pokřtěna byla 6. března 1737 v Praze na Novém Městě jako Viktorie Rosina Josefa a zemřela již 9. června. AHMP, Sbírka matrik, sign. ŠT N6, s. 259, sign. ŠT Z2, s. 96. V NA, Sbírka Wunschwitz, i. č. 1248, kart. 38, a NA, Sbírka Dobřenského, i. č. 1145, odkud pochází též informace o pážecí službě Františka Maxmiliána, je uvedena ještě jedna dcera Marie Anna, narozená údajně ve třicátých letech 17. století ve Strážově. Kromě toho lze za Františkovu dceru zřejmě považovat Marii Alžbětu, zemřelou 21. června 1760 ve věku 27 let v Bystřici (u Benešova). Tam totiž 1. března 1762 zemřela i jeho choť Anna Ludmila. SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Bystřice 3, s. 74, 84. Konec života samotného Františka Maxmiliána je prozatím zahalen rouškou tajemství.

cích na dominiu černokosteleckém. Jeho syn Ludvík Jan Kazimír († 1785) se zde následně stal kovářem a rodina záhy zcela rezignovala na své šlechtictví, jehož uznání se museli Ludvíkovi potomci domáhat v renobilitačních procesech na přelomu 19. a 20. století.[100] Třetí Václav Karel **(21)** je v tituláři z roku 1726 uveden jako páže polského krále a saského kurfiřta Augusta II. a tentýž pramen eviduje též nejmladšího bratra Klaudia Václava.[101] Václav Karel, který se následně stal poručíkem císařské armády, zemřel nešťastně 23. prosince 1727, když se utopil v Nizozemí a byl pohřben ve městě Athu.[102] O nejmladším Klaudiovi se dalších zpráv nedostává, genealog Wunschwitz ale v rodokmenu, který sestavil někdy po roce 1736, poznamenal u jeho jména, že žije („vivit").[103]

Hlavním nositelem pomyslné rodové standardy se každopádně stal druhorozený Ferdinand, rovněž těžící z protekce hraběte Černína, v jehož průvodu odcestoval v roce 1718 jako páže do Bruselu.[104] Při pobytu zde mu „*M[onsie]ur Van Lathem*" nabídl svoji dceru, avšak k realizaci proponovaného sňatkového spojení nedošlo a pro nevěstu byl obratem nalezen jiný ženich.[105]

Po návratu do vlasti získal Ferdinand 18. září 1724 od Černína povolení, aby si mohl v jeho poddanském městě Švihov koupit od Jana Frimla dům se 14 strychy polností a loukou. Následně přikoupil dalších 8 strychů polností a luk na 6 vozů sena a již bez vrchnostenského povolení od vdovy Alžběty Ježkové ještě druhý dům s 20 strychy polností, loukou na 3 vozy sena a zahradou se

100 Srovnej přehledně Županič, J. – Fiala, M. – Koblasa, P.: Šlechtický archiv c. k. ministerstva vnitra, s. 247–251.

101 Neuer Wirtschaffts- und Cantzeley- Calender, Prag 1726, nestr. (Freyherrliche Familien T.&V.).

102 NA, Sbírka Wunschwitz, i. č. 1248, kart. 38.

103 Tamtéž, i. č. 1248, kart. 38. V NA, Sbírka Dobřenského, i. č. 1145, byli oba bratři nedopatřením spojeni do jediné osoby jménem Klaudius Václav Karel, přičemž údaje o Václavu Karlovi byly propojeny s datem Klaudiova narození.

104 Srovnej seznam Černínova dvora během bruselského pobytu, uložený v RA Černínů, kart. 331, fol. 86r–87r („*Ferdinandt Tunkl*" je uveden jako první ze čtyř pážat na fol. 86r).

105 Tunklův list hraběti Černínovi, datovaný 6. října 1718, je rovněž dochován v RA Černínů, kart. 331, fol. 207v („*daß nachteme M[onsie]ur Van Lathem mich 2 mal befragt lassen, ob ich seine Tochter heyrathen wolte, ich geantwortet, ich wäre in Böhmen schon engagiret, hat er die Tochter in 24 Stunden darauf mit M[onsie]ur Furmot copulieren laßen*"); Vokáčová, P.: Příběhy o hrdé pokoře, s. 744.

štěpnicí. Podle zprávy hraběcího vrchního správce Bretschneidera měl ale Tunkl zároveň poměrně vysoké dluhy – nezaplatil 232 zlatých do panských důchodů, 93 zlatých do kostelní pokladny a 105 zlatých za kontribuce. Mínil prodat jeden z domů, o nějž měl zájem domažlický měšťan Václav Himbler, jenž nabízel 1 025 zlatých; k dohodě také skutečně došlo.[106]

Ačkoliv Ferdinand Tunkl tvrdil při svém bruselském pobytu v roce 1718, že je již vztahově angažován v Čechách, oženil se ve skutečnosti teprve o deset let později. 2. února 1728 uzavřel ve Švihově sňatek s Eleonorou Amabilií rozenou Wallisovou, vdovou po Františkovi Josefovi Henigarovi ze Seeberka († 1722), jemuž patřil nevelký deskový statek Mečkov v těsné blízkosti Švihova.[107] Ten byl sice nezpochybnitelně dědictvím jeho dětí, které mu Eleonora porodila,[108] Ferdinand se ale jako nová hlava rodiny mečkovského panství přirozeně ujal a nakládal s ním prakticky jako jeho majitel. Podle zprávy z roku 1747 svedl polnosti dvou selských gruntů k mečkovskému poplužnímu dvoru a ke švihovskému kostelu měl odvádět 1 strych žita, 1 ječmene a 1 ovsa.[109] S Eleonorou

106 Teplý, František: Františka Zemana Kniha o Švihově a okolí. Přeštice 1927, s. 239, 447. Podle soupisu z roku 1736 držel Ferdinand Tunkl polnosti v rozsahu 25 strychů, 3 věrtele a 2 a ½ měřice a ročně z nich měl platit 15 zlatých, 56 krejcarů a 5 a ¾ peníze. Tamtéž, s. 233.

107 SOA Plzeň, Sbírka matrik západních Čech, sign. Švihov 4, s. 82–83. František Josef Henigar zemřel 29. září 1722. Tamtéž, sign. Švihov 1, s. 91. Eleonora Amabilia byla dcerou Františka Arnošta svobodného pána Wallise († 1702) a Anny Terezie z Říčan († 1722). NA, Sbírka Dobřenského, i. č. 1236. Tímto sňatkem se Ferdinand opět více sblížil se svým bratrancem Františkem Arnoštem, neboť jejich choti byly pravděpodobně sestřenice. Anna Terezie je s otazníkem řazena mezi děti Oldřicha Adama Říčanského z Říčan († 1670), dědečka Terezie Eleonory Tunklové z Říčan, v NA, Sbírka Dobřenského, i. č. 908.

108 Ve švihovských matrikách jsou zachyceni celkem čtyři potomci tohoto manželského páru – Marie Anna Josefa Johana Antonie (* 28. 6. 1718), Anna Josefa Alžběta Františka Maxmiliána Johana Antonie (* 17. 7. 1719), Karel Maxmilián Václav Jan Josef Antonín (kř. 30. 12. 1720) a Johana Antonie Anna Marie (* 14. 1. 1723). Z nich ale nejstarší dcera zemřela po necelých dvou měsících (11. 8. 1718) a nejmladší, narozená již po otcově smrti, po čtyřech dnech (18. 1. 1723). SOA Plzeň, Sbírka matrik západních Čech, sign. Švihov 1, s. 44, 93; sign. Švihov 3, s. 43, 63, 85, 130. Anna Josefa se v roce 1750 provdala za Josefa Jáchyma svobodného pána Vančuru z Řehnic († 1771) a zemřela teprve v roce 1796. NA, Sbírka Dobřenského, i. č. 339.

109 Teplý, F.: Františka Zemana Kniha o Švihově a okolí, s. 401.

zplodil dva syny, z nichž starší, narozený 30. dubna 1730 ve Švihově a pokřtěný jmény Filip Oldřich Prokop Antonín Josef Norbert Ferdinand Václav **(22)**[110] se stal otcovým dědicem, zatímco mladší Maxmilián Václav Kašpar Arnošt Jan záhy po narození, po několika týdnech zemřel.[111]

Sám Ferdinand se se světem rozloučil 28. března 1752 v Mečkově a byl pohřben v kostele Všech svatých v nedaleké vsi Kbel.[112] V tom momentu nastala právně poněkud komplikovaná situace. Přirozeně se měl statku ujmout jediný Henigarův syn Karel Maxmilián. Ten byl ale v mládí vyslán do ciziny a zde se po něm slehla zem. S určitou prodlevou se proto jeho matka, ovdovělá Eleonora Amabilia Tunklová, a její dosud přeživší děti, Anna Josefa Vančurová a Oldřich Prokop Tunkl, obrátily 12. září 1755 na císařovnu Marii Terezii a s poukazem na skutečnost, že Karel Maxmilián je již 21 let (tedy od roku 1734) nezvěstný, požádaly, aby byl prohlášen za mrtvého a aby se mohly jako intestátní dědicové ujmout jeho pozůstalosti.[113] Žádost byla kladně vyřízena dekretem vydaným ve jménu panovnice 10. října, ovšem s výhradou, že je nutno garantovat případné obnovení Henigarových práv, dokud neuplyne třicetiletá lhůta, jíž ve vztahu k prohlášení za mrtvého stanovil reskript Karla VI. z 22. září 1738.[114]

110 Narození dítěte nebylo ovšem v tomto případě zapsáno do matriky ve Švihově, ale (zřejmě v souladu s rodovou tradicí) ve vzdálenějším Strážově. SOA Plzeň, Sbírka matrik západních Čech, sign. Strážov 3, s. 313–314.

111 Narodil se 24. ledna 1632 ve Švihově a zemřel 27. května 1632 tamtéž. SOA Plzeň, Sbírka matrik západních Čech, sign. Švihov 1, s. 216; sign. Švihov 3, s. 376.

112 SOA Plzeň, Sbírka matrik západních Čech, sign. Švihov 4, s. 502.

113 Tato iniciativa byla plně v intencích tehdejší právní úpravy, podle které v případě absence potomstva zemřelého měli dědit nejprve otec a bratři z něj pošlí, a pokud jich (jako v tomto případě) nebylo, přicházeli v rámci 3. dědické třídy na řadu matka, sestry, neteře po bratrech z otcovy strany a polorodí bratři ze společné matky. Srovnej Malý, Karel – Šouša, Jiří – Kučerová, Klára (ed.): Deklaratoria a Novely Obnoveného zřízení zemského. In: Vývoj české ústavnosti v letech 1618–1918, ed. Malý, Karel – Soukup, Ladislav. Praha 2006, s. 864, čl. K.k.19; Adamová, Karolina – Sýkora, Antonín: Dědické zemské právo v české historii. Ostrava 2013, s. 99–101.

114 NA, DZV 723, fol. E 26r–E 27r (dekret) a E 25r–E 26r (list, jímž 21. října místodržící přeposlali dekret deskovým úředníkům a poručili jim ho intabulovat). Obojí bylo do desk vepsáno 22. listopadu 1755. Viz také pozdější vklad z roku 1772 v NA, DZV 590, fol. O 24r–O 25v.

Hospodářem na nevelkém mečkovském statku se stal Oldřich Prokop Tunkl, jenž se záhy po vyřešení právních otázek 29. února 1756 v kostele sv. Martina na Starém Městě pražském oženil s (Marií) Josefou Netvorskou z Břízy.[115] Avšak již o dva roky později, 18. dubna 1758, mladý šlechtic v Mečkově zemřel.[116] Navzdory krátkému času, který mu byl vyměřen, a ještě kratší době trvání jeho manželství se i jemu podařilo pokračování rodu Tunklů zajistit, když zplodil dva syny. Mečkovský statek ale pro ně nebylo možné udržet a 29. května 1760 byl komisionálně prodán (kromě čtyř poddaných, jejichž vrchností zůstala Oldřichova matka Eleonora) hraběti Janu Josefovi hraběti z Vrtby za 10 260 zlatých. Z toho 3 500 zlatých (s úroky od 27. listopadu 1756) měla obdržet Oldřichova vdova Marie Josefa, která byla zároveň poručnicí obou nezletilých synů.[117]

Z těchto synů mladší Jan (narozený 15. května 1758 a pokřtěný jako Jan Antonín Prokop Josef Václav)[118] **(24)** se na počátku 19. století dostal na Táborsko, když zakoupil selský dvůr č.p. 1 ve Křtěnovicích a 23. ledna 1800 se v Nové Vsi u Mladé Vožice oženil s neurozenou Marií Broškovou z Vražného.[119] Matriky zachycují narození čtyř jejich dětí,[120] dále se stopy této linie Tunklů prozatím ztrácejí ze zorného pole historických pramenů.

Starší Janův bratr Josef Maxmilián (celým jménem Josef Maxmilián Prokop Vojtěch Jan Karel) **(23)**, narozený 23. ledna 1757

115 AHMP, Sbírka matrik, sign. MAR 04, fol. 83v. Svatební veselí se odehrálo v domě u Wallbrunnů, tedy příbuzných ženichovy matky. Marie Josefa, narozená 26. ledna 1726, byla dcerou Jana Vojtěcha Netvorského († 1770), pána na Jablonné a Rtišovicích, a jeho první manželky Anny (Marie) Heleny Mladotové ze Solopisk. SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Bělice 2, nefol. (list vložený mezi křestní zápisy z let 1719–1720); NA Praha, Genealogická sbírka Dobřenský, i. č. 708.

116 SOA Plzeň, Sbírka matrik západních Čech, sign. Kbel 1, fol. 4v.

117 NA, DZV 594, fol. C 8r–C 12r (intabulováno 29. října 1760). Marie Josefa zemřela teprve 14. března 1799 v Praze na Novém Městě a byla pohřbena v kostele svatého Štěpána. AHMP, Sbírka matrik, sign. ŠT Z4, s. 609.

118 SOA Plzeň, Sbírka matrik západních Čech, sign. Kbel 1, fol. 11r.

119 SOA Třeboň, Sbírka matrik Jihočeského kraje, sign. Nová Ves u Mladé Vožice 10, s. 40.

120 Již čtyři měsíce po svatbě, 21. května 1800, se v Křtěnovicích narodila dcera Josefa, následovali Terezie (4. ledna 1802), Jan (18. srpna 1803) a další chlapec téhož jména, narozený již v Miličíně (22. října 1806). SOA Třeboň, Sbírka matrik Jihočeského kraje, sign. Nová Ves u Mladé Vožice 5, s. 88, sign. Nová Ves u Mladé Vožice 6, fol. 102r–103r; SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Miličín 8, s. 135.

v Mečkově,[121] dokázal efektivněji držet svůj společenský status, což dokumentuje již jeho volba životní partnerky – 1. listopadu 1781 se v Praze v kostele svatého Michala oženil s Johanou svobodnou paní Kapounovou ze Svojkova.[122] Dlužno ovšem dodat, že nevěsta neoplývala bohatstvím a její otec byl řadovým úředníkem mladoboleslavského krajského hejtmanství.[123]

Na počátku roku 1784, smlouvou uzavřenou 12. ledna, koupil Josef Maxmilián tzv. Kfelířovský dvůr (č.p. 5) ve vsi Velký Újezd (dnes součást obce Panoší Újezd), a to komisionálně od zadluženého Prokopa Fleisnera z Vostrovic za 7 300 zlatých. Vzhledem k tomu, že byl tento dvůr tradičním křivoklátským lénem, byla smlouva vepsána do desk dvorských.[124] Zajímavé je, že již několik měsíců před uzavřením smlouvy, 29. srpna 1783, se Josefovi Maxmiliánovi a Johaně narodila ve Velkém Újezdě prvorozená dcera Marie Anna.[125] Následovaly čtyři další dcery[126] a po nich také

121 SOA Plzeň, Sbírka matrik západních Čech, sign. Kbel 1, fol. 7v.

122 AHMP, Sbírka matrik, sign. VO O6, s. 106.

123 Johana se narodila 23. listopadu 1762 v Mladé Boleslavi a byla pokřtěna jako Johana Nepomucena Josefa Rosálie Karolína. Její matka Johana pocházela z rytířského rodu Glatzů ze Starého Dvora. SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Mladá Boleslav 8, s. 602–603. Základní údaje k rodině publikoval Smolík, Josef: Kapounové ze Svojkova. Památky archaeologické a místopisné IX, 1872, č. 6, s. 801.

124 NA, DD 98, fol. 485v–488r. Josef Maxmilián si na koupi statku půjčil 3 000 zlatých od své tety Anny Josefy Vančurové ze Seeberka, jak dokazuje zápis z 28. února 1784 v DD 101, fol. 323r–324r. K dějinám dvora Kočka, Václav: Dějiny Rakovnicka. Rakovník 1936, s. 384–388.

125 SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Panoší Újezd 4, s. 229. Zemřela 11. prosince 1787. Tamtéž, sign. Panoší Újezd 48, s. 5.

126 V matrice farního úřadu Panoší Újezd jsou zápisy o narození Františky (13. prosince 1785), Josefy Františky (8. dubna 1788), Johany Anny (21. července 1790) a další dcery téhož jména (12. května 1792). SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Panoší Újezd 15, s. 4, 7, 12, 16´. Z nich první Johana Anna zemřela den před prvními narozeninami, 20. července 1791, druhá 9. července 1795 jako tříletá. Tamtéž, sign. Panoší Újezd 48, s. 8, 14. V NA, Sbírka Dobřenského, i. č. 1145, je mezi děti Josefa Tunkla z Brníčka zařazena též dcera Kateřina, narozená kolem roku 1795 a provdaná 22. srpna 1816 v Praze na Malé Straně v kostele sv. Mikuláše za Ondřeje šlechtice von Wildenstein, protokolistu c. k. zástavního úřadu v Praze. Zápis o sňatku, nacházející se v AHMP, Sbírka matrik, sign. MIK O9, s. 108, však ničím nenasvědčuje tomu, že by nevěsta měla být urozeného původu, tím méně dcerou svobodného pána. Ve skutečnosti byl její otec Josef Tunkl pouze jmenovcem majitele Kfelířovského statku. Jak ukazují

tři synové. Josef Maxmilián zemřel 26. prosince 1815 v Panoším Újezdě č. p. 1, kde pak 12. června 1821 naposledy vydechla i jeho manželka Johana.[127]

Všichni tři jejich synové uzavřeli manželství v roce 1822. Dva starší dokonce v ten samý den, 12. června. Prvorozený Prokop Jan (narozený 27. října 1796)[128] **(25)** se ve Zlonicích oženil s Annou, dcerou Josefa Kouteckého z nedalekých Beřovic, z gruntu č.p. 30.[129] Tentýž den se v nedalekých Klobukách konala i svatba prostředního z bratrů, Josefa Václava Felixe (narozeného 12. června 1799)[130] **(26)** s tamní rodačkou Marií, dcerou Jana Malypetra, souseda z č. p. 11.[131] Zřejmě nejlépe se oženil nejmladší Vincenc Jan Felix (narodil se na Nový rok 1802)[132] **(27)**, který byl na svatbě Josefa Václava svědkem. I jeho manželka Marie Anna, s níž se oženil 10. července v pražském kostele svatého Františka,[133] byla sice neurozená, avšak její otec, pražský měšťan Tomáš Jiránek, vlastnil kromě domu na Starém Městě též deskový statek Roztyly a byl nepochybně velmi zámožným tchánem.[134]

materiály uložené v NA Praha, fond České gubernium – Publicum (dále NA, ČG-Publ), i. č. 2556, sign. 16/6, kart. 6532, šlo o neurozeného úředníka, taxátora mobilií v c. k. zástavním úřadu, zemřelého teprve 14. ledna 1820 v Praze. Zápis o jeho úmrtí se nachází v AHMP, Sbírka matrik, sign. MIK Z9, s. 285.

127 SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Panoší Újezd 42, s. 268–269, 272–273. Josef Maxmilián a jeho bratr Jan reprezentují rozrod Tunklů v titulárních kalendářích z let 1786 a 1788. Kromě nich se tu objevuje ještě Jindřich Tunkl, bratranec jejich otce ze zchudlé rodové větve. Kanzley Kalender auf das 1786 Jahr zu Ehren S. Adalberti. Prag 1786, s. 60–61; Kaiserlich Königlicher Titular und Familienkalender des Königreichs Böhmen 1788. Prag 1788, s. 186.

128 SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Panoší Újezd 15, s. 32.

129 SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Zlonice 7, s. 20–21. Anna se narodila 4. ledna 1802 v Beřovicích č. p. 30. Tamtéž, s. 38.

130 SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Panoší Újezd 15, s. 43.

131 SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Klobuky 4, fol. 10. Marie se narodila 21.listopadu 1803 v Klobukách č. p. 11. Tamtéž, sign. Klobuky 3, s. 45.

132 SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Panoší Újezd 15, s. 51.

133 AHMP, Sbírka matrik, sign. FR O6, s. 92.

134 Předtím mu patřily Kluky nedaleko Čáslavi, kde se 15. března 1806 narodila sestra Marie Anny, Karolína. SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Kluky 01, s. 38.

Konec Tunklů jako pozemkové šlechty

Všichni tři bratři zanechali četné potomstvo a rod Tunklů se jejich zásluhou bohatě rozkošatěl.[135] Zároveň ale prodali v roce 1824 (smlouvou uzavřenou 12. srpna) za 16 000 zlatých svůj lenní dvůr ve Velkém Újezdě Janu Josefovi Rükardtovi[136] a definitivně tak rezignovali na úlohu pozemkové vrchnosti. Ani v dalších generacích se již členové rodu k rozsáhlejšímu majetku nedopracovali a vesměs zastávali různá občanská povolání.

Jednoznačně nejvýraznější a společensky nejuznávanější osobností mezi Tunkly v „dlouhém" 19. století se stal Ferdinand (celým jménem Ferdinand Vincenc Felix) **(28)**, vysoký císařský důstojník, který se jako jediný z celého rodu dočkal samostatného hesla v monumentálním díle Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich.[137] Jednalo se o prvorozeného syna Josefa Václava **(26)** a Marie Malypetrové, který se jako jediné z jejich dvanácti dětí narodil ještě na lenním Kfelířovském dvoře před jeho prodejem.[138] Rodiče se pak odstěhovali do Veliké Vsi mezi Odolenou Vodou a Kralupy nad Vltavou, kde na selském gruntu č. p. 16 přišlo na svět dalších osm Ferdinandových sourozenců.[139] Další

135 Data k rodové genealogii v 19. století jsou z velké části shromážděna v NA, Sbírka Dobřenského, i. č. 1145. Dalším rozsáhlým souborem genealogických údajů (nikoli ovšem prostým chyb) je příslušné heslo v Pouzar, Vladimír a kol.: Almanach českých šlechtických rodů 2007. Brandýs nad Labem 2006, s. 428–437, resp. Tíž: Almanach českých šlechtických rodů 2017. Brandýs nad Labem 2016, s. 416–427.

136 NA, DD 122, fol. 149r–150v. Smlouvu formálně uzavřel prostřední z bratrů, Josef Václav Felix, který ale nepochybně musel kupní cenu následně rozdělit i mezi zbylé sourozence. O povolení k prodeji dvora žádala již v roce 1816 jejich matka, ovdovělá Johana Tunklová ze Svojkova, zároveň s Josefem Kapounem jakožto spoluporučníkem sirotků. Srovnej materiály uložené v NA ČG-Publ, i. č. 2575, sign. 43/13, kart. 6583. Nakonec se ale prodej odehrál až po Johanině smrti.

137 Wurzbach, Constant: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich 48. Wien 1883, s. 112. Několik dalších jeho příbuzných je letmo zmíněno v hesle věnovaném celému rodu (s. 114).

138 SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Panoší Újezd 42, s. 17.

139 Postupně to byli Josef Vincenc Felix (1. února 1827), Konstancie Marie Vincencie (2. května 1829), Matylda Marie Josefina (10. března 1830), Gustav Prokop Felix (4. května 1831), Karel Vincenc Prokop (30. října 1832), Marie Anna Vincencie (23. listopadu 1834), Emilie Marie (2. května 1837) a Josef Jan Vincenc (21. června 1839). SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Odolena Voda 6, fol. 76, 77, 78, 80, 82, 85, 89, 92. Čtyři z těchto Ferdinandových

přesun vedl rodinu do hlavního města Českého království, kde se narodily dvě další děti.[140] Poslední dcera Matylda Marie Johana se narodila 8. prosince 1844 v Jílovém u Prahy, kde Josef Václav koupil dvůr řečený Neuburg (č.p. 108).[141] Pak se rodina opět vrátila do Prahy. Marie zemřela 8. března 1876 na Smíchově, podle matriky jako *„choť privátníka“*,[142] a společně se svým manželem, který zesnul o necelý rok později, 7. ledna 1877, byla pohřbena na hřbitově Malvazinky.[143] Kromě Ferdinanda stojí patrně za zmínku ještě jeden z jejich potomků, syn Gustav **(29)**, který byl v roce 1876 odsouzen za urážku majestátu k pětiměsíčnímu těžkému žaláři a podle platného trestního zákoníku tím automaticky pozbyl svého šlechtictví.[144]

Prvorozený Ferdinand byl určen pro vojenskou dráhu a v roce 1835 nastoupil na vídeňskou Tereziánskou vojenskou akademii, z níž odešel v roce 1842 jako kadet k hulánskému regimentu č. 1 Arnošt vévoda ze Sachsen-Coburg-Saalfeldu. V roce 1847 se dočkal povýšení na poručíka a o dva roky později na nadporučíka. 21. června 1849 se zúčastnil bitvy proti uherským povstalcům u Peredu (dnešní Tešedíkovo na Slovensku) a za své zásluhy byl dekorován ruským carským řádem sv. Anny s meči. Zúčastnil se také italského tažení v roce 1859, již jako rytmistr (na rytmistra

sourozenců zemřeli krátce po narození – Josef Vincenc Felix 26. května 1827, Konstancie Marie 17. května 1832 Marie Anna Vincencie 27. prosince 1835 a Emilie Marie 24. září 1837, s. 16, 18, 20, 21.

140 Jan Prokop Felix se narodil 5. května 1841, Marie 15. srpna 1842. AHMP, Sbírka matrik, sign. JCH N21, fol. 211, sign. JCH N22, fol. 20.

141 SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Jílové u Prahy 12, s. 108.

142 AHMP, Sbírka matrik, sign. SM Z13, fol. 120.

143 Ve smíchovské matrice není smrt Josefa Václava zachycena, datum pochází z nápisu na náhrobku (*„Marie Freiin von Tunkl / gest. 18 8/3 76. im 73. Lebensjahre. / Josef Freiherr von Tunkl / gest. 18 7/1 77 im 78. Lebensjahre. / KINDER: / Ferdin. Freiherr von Tunkl / k. u k. Oberst, gest. 19 29/4 09. 86. Jahre alt.“*).

144 Tato skutečnost byla poznamenána též do jeho křestního zápisu – viz SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Odolena Voda 6, fol. 80. O mnoho víc než odkaz na příslušný trestní rozsudek neobsahují ani materiály uložené v Österreichisches Staatsarchiv Wien, Allgemeines Verwaltungsarchiv, Adelsarchiv, Adelsentsetzungen, kart. 571, Tunkl von Asprung und Hohenstadt, Gustav. Na Gustavův případ upozornil stručně Županič, Jan: Nová šlechta Rakouského císařství. Praha 2006, s. 371, a Týž: Habsburská šlechta. Proměna elit podunajské monarchie v dlouhém 19. století. Praha 2023, s. 841–842.

2. třídy byl povýšen roku 1854, na rytmistra 1. třídy v roce následujícím). V roce 1861 postoupil ve vojenské hierarchii do hodnosti majora a v roce 1865 přešel již jako podplukovník k 8. kyrysnickému regimentu Karel princ pruský. S ním se v následujícím roce zúčastnil rakousko-pruské války, v bitvě u Hradce Králové byl těžce zraněn a za prokázanou statečnost obdržel Vojenský záslužný kříž. V květnu 1868 byl penzionován, ale již o rok později se do služby vrátil a byl dočasně přidělen k 5. dragounskému regimentu Mikuláš I. car ruský. Od 24. října 1869 byl plukovníkem a velícím důstojníkem 14. dragounského regimentu Alfréd kníže Windischgrätz, a to až do svého definitivního penzionování k 1. lednu 1877. Následně žil ve štýrském Untervogau (dnešní Vogau).[145] Konec života pak strávil v Praze. Zemřel 29. dubna 1909 na Smíchově a byl pohřben na Malvazinkách po boku svých rodičů.[146]

Ferdinand také jako jediný ze všech Tunklů uzavřel stavovsky odpovídající sňatek, když se v již poměrně pokročilém věku oženil s Annou Vilemínou hraběnkou Kustošovou ze Zubřího a Lipky.[147] Svatební obřad se odehrál 24. listopadu 1869 v chrámu sv. Linharta v Cítově nedaleko Mělníka.[148] Ženich byl tou dobou posádkou

145 Ferdinandovu vojenskou kariéru precizně zmapovali Wurzbach, C.: Biographisches Lexikon 48, s. 112, a Svoboda, Johann: Die Theresianische Militär-Akademie zu Wiener-Neustadt und ihre Zöglinge von der Gründung der Anstalt bis auf unsere Tage II. Wien 1894, s. 79. V prvním z uvedených přehledů je jako jeho bydliště po penzionování uvedena Gorice (Görz), pravděpodobně jde ale o mýlku – zde se v roce 1861 ženil Ferdinandův bratranec Vilém, rovněž voják. ÖStA, AVA, Adelsarchiv, Hofadelsakten, Adelsgeneralien, kart. 579, Stammbäume STI – V, Tunkl.

146 AHMP, Sbírka matrik, sign. SM Z19, fol. 107.

147 Pro pořádek možno doplnit, že urozenou dámu si vzal i Ferdinandův mladší bratr Karel Vincenc Prokop († 1897), který se v roce 1868 oženil s Magdalenou, pocházející ze starobylého českého šlechtického rodu Koců z Dobrše. AHMP, Sbírka matrik, sign. PMV O4, fol. 155. Magdalena nicméně pocházela z linie, která zůstala i v novověku v rytířském stavu, a urozeností tedy nebyla Tunklům zcela rovna.

148 SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Cítov 10, s. 206–207. Ženich byl do matriky zapsán se jmény Eduard Ferdinand Vincenc Felix, avšak jméno Eduard ve skutečnosti v jeho křestním zápisu z roku 1823 nefiguruje – jako Eduard Josef Václav byl v Panoším Újezdě několik měsíců po něm pokřtěn jeho bratranec. SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Panoší Újezd 42, s. 17. Oznámení o Ferdinandově sňatku je v Archivu Národního muzea Praha (dále ANM), Sbírka CH, kart. CH 29, Tunkl z Brníčka, ženich je zde titulován jako *„k. k. Oberst und Kommandant des Fürst*

ve Veselí nad Moravou, jako nevěstin domicil jsou uvedeny Jenišovice č.p. 1, což byl nevelký zámek, který byl sídlem jejích rodičů, Jana Filipa hraběte Kustoše a Anny rozené Bohušové z Otěšic. Ani Anna již nebyla nejmladší, dávno překročila třicítku (narodila se v Jenišovicích 5. července 1833)[149] a měla za sebou krátké (bezdětné) manželství s rytířem Antonínem Slivkou ze Slivic († 1860), pánem na východočeské Solnici.[150] Druhému manželovi porodila 12. července 1872 v uherském Kysku (Köszeg, německy Güns) syna, jenž dostal jméno Jan Adolf Ferdinand Josef **(30)**.[151] Zřejmě v důsledku porodu se ale Anna Vilemína roznemohla a již 18. října 1872 zde zemřela a byla též pohřbena.[152] Plukovník Ferdinand se již znovu neoženil.[153]

Kruh se pomalu uzavřel – právě Jan Adolf, který v roce 1891 nastoupil podle otcova vzoru na Tereziánskou vojenskou akademii,[154] se stal v roce 1908 manželem pravnučky bývalého mexického císaře, otcem jejích dvou dcer a ascendentem stávajícího titulárního mexického císaře Maxmiliána II. (celým jménem Maximilián Gustav Albrecht Richard Augustin hrabě Götzen-Iturbide).[155]

Windisch-Grätz 14. Dragoner-Regiments, Ritter des kais[erliche] russ[ische] S[an]ct[a] Anna-Ordens mit den Schwertern und Besitzer des k. k. Militär-Verdienstkreuzes mit der Kriegsdekoration“.

149 SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Cítov 4, s. 20–21.

150 Manželství bylo uzavřeno 2. února 1859 v novoměstském klášteře Voršilek, zápis o tom byl proveden do AHMP, Sbírka matrik, sign. VO O10, fol. 153; SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Cítov 10, s. 70–71. V době sňatku již třiašedesátiletý Antonín ale zemřel již 24. srpna 1860 na zámku v Kvasinách. SOA Hradec Králové, fond Sbírka matrik Východočeského kraje, sign. 150-7, s. 1. Nedatované oznámení o sňatku a parte z 25. října 1860 jsou uloženy v ANM, Genealogická sbírka CH (Sbírka hraběte Rudolfa Vratislava z Mitrovic), kart. CH 25, Slivka ze Slivic. K osobě rytíře Slivky blíže Starý, M.: Slivkové ze Slivic. Orlické hory a Podorlicko. Sborník vlastivědných prací 13, 2005, s. 205–213.

151 Svoboda, J.: Die Theresianische Militär-Akademie zu Wiener Neustadt II, s. 866.

152 Parte je uloženo v ANM, Genealogická sbírka CH, kart. CH 29, Tunkl z Brníčka.

153 Pozoruhodné je, že ve výše citovaném úmrtním matričním zápisu je uveden jako „*manžel Anny roz. hrab. Kustosch*“, ačkoliv v jiných zápisech se u zemřelých mužů výslovně uvádí jejich vdovecký stav.

154 Svoboda, J.: Die Theresianische Militär-Akademie zu Wiener Neustadt II, s. 866.

155 Základní informace o něm viz https://en.wikipedia.org/wiki/Maximilian_von_Götzen-Iturbide [cit. 22. 7. 2025].

Závěrem

Tunklovská část rodinné historie Iturbidů je nepochybně velmi pestrá a ukazuje relativně prudké výkyvy, jimiž mohly středoevropské šlechtické rodiny v průběhu staletí procházet. Původně nezámožná a politicky bezvýznamná slezská rytířská rodina, o jejíchž počátcích nepřinášejí dochované prameny prakticky žádné zprávy, se na historické scéně etablovala zásluhou Mikuláše Tunkla, který získal v roce 1398 od markraběte Jošta do zástavy město Hranice na Moravě. Jeho syn Jan († po 1464) dokázal naplno využít šanci, kterou schopným jedincům nabídly husitské války a na ně navazující období bezkráloví, a vytvořil na Moravě celkem působivou majetkovou základnu, jejímiž hlavními centry se posléze staly hrady Brníčko a Zábřeh, přičemž Jan oba přijal do svého predikátu. Rychlý nárůst majetku s sebou přinesl také mnoho sporů, jejichž byl Jan aktérem, nic to ale nemění na tom, že právě jemu lze připsat rozhodující podíl na společenském vzestupu Tunklů. Jeho vnějším odrazem se mimo jiné stala i Tunklova účast na římské korunovační jízdě císaře Bedřicha III. v roce 1452. Janovi synové Jan († kol. 1480) a Jiří († 1494/7) pak obdrželi v roce 1465 od téhož císaře za svou účast na obraně Vídně proti vojskům Matyáše Korvína majestát, jímž byli povýšeni do panského stavu, resp. jim byl tento stav znovu uznán, neboť se k němu prý v minulosti hlásili jejich předci.

České a moravské zemské právo doby předbělohorské ale nepočítalo s tím, že by panovnická listina sama o sobě mohla níže urozeného šlechtice katapultovat do panského stavu. K tomu bylo zapotřebí, aby se sama stavovská korporace na zemském sněmu usnesla o přijetí dotyčné osoby a jejích potomků do svých řad. A tak se stalo, že zatímco Jiří byl v roce 1479 skutečně mezi moravské pány vpuštěn i se svým synem Jindřichem († 1539), potomci jeho bratra Jana museli akceptovat své setrvání ve stavu rytířském. Patrně jim to příliš nevadilo, neboť o všechen zděděný majetek přišli a na nějakou dobu se ze zorného pole historiografie zcela vytratili. Na konci 16. století se na Moravě znovu objevil Mikuláš Tunkl jako majitel nevelkého statku Slavičky, jeho synem pak byl Jan Albrecht, jenž koupil v roce 1637 část vsi Lhotice nedaleko Jemnice. Jeho potomci potom začali stále častěji užívat titulu svobodných pánů a František Arnošt dosáhl v roce 1720 toho, že ho císař formálně uznal za osobu panského stavu, čímž jakékoliv pochybnosti o příslušnosti Tunklů k vyšší šlechtě poměrně jednoznačně odstranil. Nejednalo se sice o klasické for-

mální potvrzení panského stavu, jak uvádí ve svém soupisu Karl Friedrich von Frank,[156] ve výsledku měl ale císařský reskript obdobný účinek. Vzhledem k tomu, že v 18. století byl již proces přijímání do panské stavovské korporace víceméně zapomenutým institutem a že povyšování v rámci šlechtické hierarchie bylo výlučnou kompetencí zeměpána, bylo rozhodnutí posledního Habsburka, opírající se o majestát jednoho z jeho předků (který se v rodině Tunklů přepečlivě uchovával) pochopitelné a vlastně i de iure správné.

Dlužno ovšem dodat, že potvrzení stavovské příslušnosti nemohlo samo o sobě zabránit pauperizaci rodu, jehož příslušníkům se nepodařilo vybudovat stabilní ekonomickou základnu. Sám František Arnošt, který byl přísedícím soudů komorního a dvorského, sice spravoval poměrně rozsáhlé panství, to ale formálně patřilo jeho choti, navíc jejich manželství zůstalo bezdětné a rod pokračoval v linii Františkových bratranců. Z nich Ferdinand byl v mládí pážetem hraběte Františka Josefa Černína a díky jeho dobré vůli se mohl zakoupit ve Švihově, aby se později přiženil na nedaleký statek Mečkov, který pak jeho děti po smrti svého nevlastního bratra zdědily. Naopak Ferdinandův bratr Maxmilián se stal lesníkem, a ačkoliv svůj baronský titul důsledně užíval, jeho potomci, kteří se uchýlili ke kovářskému řemeslu, svůj status neudrželi a vplynuli do občanské společnosti. Na přelomu 19. a 20. století se pak někteří na svůj urozený původ rozpomněli a zapojili se (povětšinou úspěšně) do tzv. renobilitačních procesů.

V linii potomků Ferdinandových byl Mečkov držen jen epizodicky, pak se ještě rodina usadila na pár desetiletí ve Velkém Újezdě, na poplužním dvoře patřícím mezi královská léna. I ten byl ale v roce 1824 prodán a Tunklové přestali být definitivně počítáni mezi pozemkovou šlechtu. Usadili se vesměs na běžných selských hospodářstvích, přičemž pouze baronský titul je odlišoval od jejich stejně (ne)majetných sousedů, jiní se vydali cestou státní služby, v níž se ale rozhodně nevypracovali na čelní posty. Příležitost k uplatnění jim nabízela též c. a k. armáda a několik z nich se skutečně propracovalo do jejího důstojnického sboru. Nejúspěšnějším příslušníkem rodu ve druhé polovině 19. století se nepochybně stal Ferdinand, který to dotáhl na plukovníka a velícího důstojníka dragounského regimentu, navíc pojal za choť hraběnku Kustošovou, čímž svůj společenský status dále

156 Frank, K. F.: Standeserhebungen und Gnadeakte 5, s. 133.

upevnil. Tak se mohlo stát, že jeho syn (který šel v otcových šlépějích, avšak postoupil před svou smrtí na bukovinském bojišti pouze do hodnosti rytmistra) pojal za choť titulární dědičku mexického císařství. Naopak Ferdinandův bratr Gustav svého šlechtictví pozbyl v důsledku odsouzení k pěti měsícům těžkého žaláře za urážku císařského majestátu. I to ukazuje, že rodové dějiny Tunklů z Brníčka jsou neobyčejně pestré a do budoucna by si zasloužily detailní monografické zpracování.

Obr. 1 Perokresba erbu Tunklů od Gottfrieda Daniela Wunschwitze

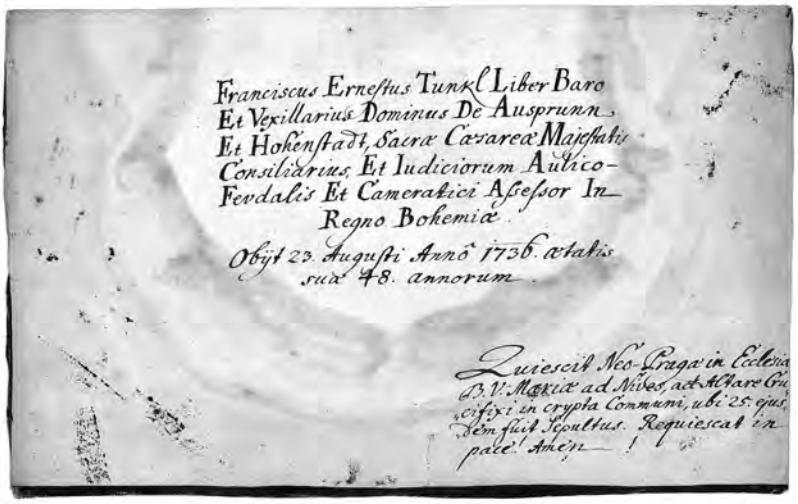

Obr. 2 Text na rubu pohřebního štítu Františka Arnošta Tunkla z roku 1736

Tab. I
Počátky rodu Tunklů

Mikuláš (1) zmiň. 1398–1399
∞ Alena z Drahanovic
└ **Jan (2)** † po 1464
∞ Anežka z Holštejna
├ **Jan (3)** † kol. 1480
∞ Kateřina ze Šternberka
├ **Jan**
├ **Jiří**
├ **Albrecht**
├ **Jindřich**
├ **Kryštof**
└ **Anežka**
∞ Jan Dlouhý Trloh
└ **Jiří (4)** † 1494/7
∞ Kunhuta z Cimburka
└ **Jindřich (5)** † 1539
∞ Kateřina z Rožmitálu
└ **Jan (6)** † 1557/67
∞ Alžběta z Malovic

Tab. II
Rytířská větev Tunklů a její cesta do panského stavu

Mikuláš (7) † 1613/6
∞ Eliška Vahanská z Vahančic
└ **Jan Albrecht (8)** † 1657
∞ Kristýna Potenciána Jankovská z Vlašimi
├ **Zdeněk Dominik (9)** † 1703
∞ Anna Kristýna Raisová z Raisenfeldu
├ **(Pavel) Klaudius Arnošt (17)** † 1714
∞ Terezie Barbora Eva Kateřina Kousková ze Sobětiček
└ ***potomci viz Tab. III.***
├ **František**
├ **Arnošt**
├ **(Martin) Ferdinand** * 1668
└ **Jan Albrecht** † 1693
∞ Alžběta
├ **František Arnošt (16)** * 1688, † 1736
∞ Terezie Eleonora z Říčan
└ **Kateřina**
∞ Jan Jindřich Körner, † 1724
├ **Kristián Mořic (10)** † 1726
1. ∞ Anna Uršula Rychnovská z Louňovic
2. ∞ Anna Marie Ullersdorfová z Němčí
├ **Leopold (Jindřich) (14)** * 1669, † 1724
├ **Alexandr Vít** *1671
└ **Františka Terezie Petronila** *1672
∞ N. Hoberg
├ **(Jan) Mikuláš (11)** † 1703
∞ Anna Kristina Barbora Hüttenköfferová
├ **Marie Ernestina** * 1690, † 1694
├ **Marie Anna** * 1692, † 1707
├ **Jenovefa Marie** * 1696
└ **N.** † * 1700
├ **Adolf Ladislav (12)** † 1718
1. ∞ Maxmiliána Matyášovská z Matyášovic
2. ∞ Kateřina Sidonie Plotová z Koňařin
└ **Antonín Leopold Ladislav (15)** * 1681, † 1718
├ **Uršula Kateřina** † 1701 (?)
∞ Václav z Říčan
└ **(?) Blažej (13)** † po 1694
∞ Anna Kristýna Hernberková

Tab. III
Klaudius Arnošt Tunkl († 1714) a jeho potomci

(Pavel) Klaudius Arnošt (17) † 1714
∞ Terezie Barbora Eva Kateřina Kousková ze Sobětiček
- **František Maxmilián Ferdinand (18)** * 1694, † po 1737
  ∞ Anna Ludmila Běšinová z Běšin
  - **Johana Terezie** * 1723, † 1723
  - **Marie Anna Ludmila** * 1724, † 1724
  - **Marie Alžběta** * 1733, † 1760
  - **Viktorie Rosina Josefa** * 1737
- **Ferdinand Josef Zdeněk (19)** * 1696, † 1752
  ∞ Eleonora Amabilie z Wallisu
  - **(Filip) Oldřich Prokop (22)** * 1730, † 1758
    ∞ Marie Josefa Netvorská z Břízy
    - **Josef Maxmilián (23)** * 1757, † 1815
      ∞ Johana Kapounová ze Svojkova
      - ***potomci viz Tab. IV.***
    - **Jan Antonín (24)** * 1758, † po 1800
      ∞ Marie Brošková
      - *potomci*
  - **Maxmilián Václav** * 1732, † 1732
- **Marie Kateřina Terezie** * 1697
- **Josefa Kateřina Polyxena** * 1698
- **Maxmilián Jan Daniel (20)** * 1702, † 1746
  1. ∞ Marie Wilhelmová
  2. ∞ Barbora Anna Šauerová
  - *potomci*
- **Václav Karel Josef (21)** * 1704, † 1727
- **Anna Barbora Františka** * 1707
  ∞ Jan Petr Schifferdecker
- **Jan Josef Jáchym** * 1709
- **Marie Alžběta Kateřina Barbora** * 1711, † 1712
- **Klaudius Václav Norbert** * 1714, † po 1736

Tab. IV
Konec Tunklů jako pozemkové šlechty

Josef Maxmilián (23) *1757, † 1815
∞ Johana Kapounová ze Svojkova
- **Marie Anna** * 1783
- **Františka** * 1785, † 1787
- **Josefa Františka** * 1788
- **Johana Anna** * 1790, † 1791
- **Johana Anna** * 1792, † 1795
- **Prokop Jan (25)** * 1796, † 1868
  1. ∞ Anna Koutecká
  2. ∞ Anna Vomastová
     - *potomci*
- **Josef Václav Felix (26)** * 1799, † 1877
  ∞ Marie Malypetrová
  - **Ferdinand Vincenc Felix (28)** * 1823, † 1909
    ∞ Anna Vilemína Kustošová ze Zubřího
    - **Jan Adolf Ferdinand Josef (30)** * 1872, † 1915
      ∞ Marie Josefa Žofie de Iturbide, titulární mexická císařovna
  - **Josef Vincenc Felix** * 1827, † 1827
  - **Konstancie Marie Vincencie** * 1829, † 1832
  - **Matylda Marie Josefina** * 1830
  - **Gustav Prokop Felix (29)** * 1831, † po 1876
  - **Karel Vincenc Prokop** * 1832, † 1897
    - *potomci*
  - **Marie Anna Vincencie** * 1834, † 1835
  - **Emilie Marie** * 1837, † 1837
  - **Josef Jan Vincenc** * 1839
  - **Jan Prokop Felix** * 1841
  - **Marie** * 1842
  - **Matylda Marie Johana** * 1844
- **Vincenc Jan Felix (27)** * 1802, † 1869
  ∞ Marie Anna Jiránková
  - *potomci*

The Tunkl family of Brníčko and Zábřeh.

The noble family of the husband of the titular Empress of Mexico

When it comes to the title of Emperor of Mexico, most people think of the ill-fated Archduke Ferdinand Maximilian of Habsburg (the younger brother of Franz Joseph I), who ultimately lost his bid for the Mexican throne and was executed in Querétaro in 1867. Yet the first Emperor of Mexico was General Agustín Iturbide, who reigned from 1822 to 1823, and whose descendants can still lay claim to this title. The current head of the family, Count Maximilian von Götzen-Iturbide, has a significant amount of Czech blood running through his veins, as his grandmother Marie Josefa Žofie de Iturbide married in 1908 the baron Jan Adolf Tunkl of Brníčko, who, then an imperial cavalry captain, perished a few years later on the battlefields of Bukovina.

The Tunkl family has appeared in Czech history since the late fourteenth century, initially in Moravia, where, during the turbulent years of the post-Hussite interregnum, they later built up an extensive landed domain centred on the estates of Brníčko and Zábřeh, whose names the Tunkls adopted into their predicate. Their material rise was accompanied by ambitions of social advancement when the brothers Jan (d. c. 1480) and Jiří (d. 1494/7) had their alleged noble status restored by a decree of Emperor Frederick III in 1465. In Moravia, however, this charter did not gain widespread recognition, and only Jiří and his son Jindřich were subsequently admitted to the nobility in 1479, though only as newly ennobled lords. Jindřich later sold all the family's Moravian estates and moved to Bohemia, where the baronial branch died out in the male line sometime after the mid-16th century.

The knightly branch of the Tunkls likewise quickly lost its estates and survived in relative obscurity. At the end of the sixteenth century, Mikuláš Tunkl acquired a small estate through marriage, and his son Jan Albrecht purchased part of the village of Lhotice (near Jemnice, Czechia) in 1637, which for some time thereafter was known as Tunklova Lhotice ("Tunkl's Lhotice"). Jan Albrecht's four sons left numerous descendants who, despite their limited means, began to lay claim to the title and status of barons (Freiherren), a distinction that had been granted to their ancestor in 1465. The decisive contribution to the definitive recognition of this claim was made by František Arnošt Tunkl (d. 1736), an assessor of the Bohemian Chamber Court and the

Court Tribunal, who belonged to the client network of Count František Josef Černín of Chudenice, one of the Bohemian governors.

At the same time, however, the Tunkls were unable to maintain a standard of living commensurate with their rank, largely as a consequence of the high number of male descendants in each generation. Some settled on peasant holdings as village subjects, while others engaged in artisanal occupations and trades. For this reason, many members of the family later appeared in the well-known renobilitation proceedings of the late nineteenth century. Only a small number succeeded in establishing careers in state service, whether in the civil administration or the military, while the highest offices remained far beyond their reach. The most prominent among them was Ferdinand Tunkl (d. 1909), who rose to the rank of colonel and commander of a dragoon regiment. He also succeeded in marrying a bride bearing the title of countess, although she came from a family of limited wealth and relatively little political influence. Their only son subsequently married the titular Mexican empress and fathered only two daughters with her. Nevertheless, male-line descendants of other branches of the Tunkl family continue to live in considerable numbers across several European countries today.